

मधेशी आयोग

ज्वागल, ललितपुर

मधेशी आयोग
ज्वागल, ललितपुर

पत्र संख्या: २०८३/८४

चलानी नं. :

फोन नं: ०१-५२६९९८५

टोल फ्री नं: १६६००९९६९८५

मिति: २०८३।५।२६

प्रेस विज्ञप्ति

मधेशी आयोगको आठौं वार्षिक प्रतिवेदन सम्माननीय राष्ट्रपतिज्यू समक्ष पेश भैसकेको छ । प्रतिवेदनको अवधिमा प्राप्त उजुरीहरूलाई सम्बन्धित निकायमा सिफारिस भएको छ । आठौं वार्षिक प्रतिवेदनमा मधेशी आयोगद्वारा नेपाल सरकारलाई देहाय बमोजिमका सिफारिसहरू पेश गरिएका छन् ।

सिफारिसहरू:

१. खानेपानी संकट तथा जलाधार संरक्षण

तराई-मधेशमा अनियन्त्रित चुरे दोहन र वन विनाशका कारण भूजलको सतह तीव्र रूपमा घट्दै गई खानेपानीको गम्भीर संकट सिर्जना भएको छ । यसको दिगो समाधानका लागि चुरे क्षेत्रको प्राकृतिक पुनर्भरण (Recharge) क्षमता पुनर्स्थापित गर्न कडा संरक्षण नीति र जलाधार संरक्षण कार्यक्रम तत्काल लागू गरिनुपर्छ । चापाकलको पानीमा आर्सेनिकको जोखिम उच्च रहेकाले डिप बोरिङमार्फत निकालिएको पानीलाई प्रशोधन गरी घर-घरमा पुऱ्याउने "तराई-मधेश खानेपानी सुधार कार्यक्रम" लाई तीव्रता दिनुपर्छ । हरेक घर र समुदायमा अनिवार्य रूपमा वर्षाजल संकलन (Water Harvesting) र भू-जल पुनर्भरण प्रणाली प्रवर्द्धन गरिनुपर्छ । साथै, शुद्ध खानेपानीको वैकल्पिक स्रोत पहिचान गरी पर्याप्त बजेट विनियोजन गर्न र स्थानीय तह, समुदाय तथा सम्बन्धित निकायबीच समन्वयात्मक कार्य संस्कृति विकास गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

२. कृषि प्रणाली सुदृढीकरण, रासायनिक मल व्यवस्थापन तथा सिँचाइ प्रवर्द्धन

तराई-मधेशको प्रमुख आर्थिक आधार मानिने कृषि क्षेत्रमा समयमै रासायनिक मल, उन्नत बीउ र बाह्रै महिना सिँचाइको अभाव हुँदा वाली उत्पादनमा भारी ह्रास आई कृषकहरू गम्भीर आर्थिक संकटमा परेका छन् । यसको दिगो समाधानका लागि वाली लगाउने मुख्य सिजनअघि नै स्थानीय तहमार्फत मलको पूर्वभण्डारण र पारदर्शी वितरण प्रणाली लागू गरिनुपर्छ । बाह्रै महिना सिँचाइ सुविधा पुऱ्याउन सुनकोशी-मरिन जस्ता डाइभर्सन आयोजनाहरूको शीघ्र सम्पन्नता, कृषि विद्युतीकरणमा विशेष छुट र डिप-बोरिङ तथा थोपा सिँचाइ

"व्यावसायिक र सिर्जनशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"

Email: madheshicommission@gmail.com

Website: www.madheshicommission.gov.np

सचिव

मधेशी आयोग

जवागल, खलितपुर

मधेशी आयोग
जवागल, खलितपुर

पत्र संख्या: २०८३/८४

चलानी नं. :

फोन नं: ०१-५२६९९८५

टोल फ्री नं: १६६००९९६९८५

प्रणालीमा व्यापक अनुदान दिनुपर्छ। साथै, भारतीय सीमावर्ती क्षेत्रमा हुने अवैध र गुणस्तरहीन बीउ-मलको आयात रोक्न कडा अनुगमन गर्दै स्थानीय तहमा 'कृषि एम्बुलेन्स' र सुलभ कृषि ऋणको व्यवस्था गरी कृषकको मनोबल उच्च राख्न नेपाल सरकारसमक्ष सिफारिस गरिन्छ।

३. बाढी, डुबान र नदी कटान सम्बन्धमा

तराई मधेशमा प्रत्येक वर्ष हुने बाढी, डुबान तथा नदी कटानबाट हुने जनधनको क्षति न्यूनीकरण गर्न दीर्घकालीन नदी व्यवस्थापन तथा वैज्ञानिक तटबन्ध निर्माणलाई उच्च प्राथमिकता दिन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्दछ। बाढी पूर्वसूचना प्रणाली, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा उद्धार क्षमताको सुदृढीकरण गरिनु आवश्यक छ। उच्च जोखिमयुक्त बस्तीहरूको संरक्षण, सुरक्षित पुनर्स्थापना तथा पर्याप्त बजेट व्यवस्थासहित संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच प्रभावकारी समन्वय कायम गर्नु आवश्यक देखिन्छ।

४. धार्मिक साम्प्रदायिक हिंसा नियन्त्रण तथा सामाजिक सद्भाव प्रवर्द्धन

तराई-मधेशमा चाडपर्वका समयमा विभिन्न धार्मिक समुदायहरूबीच हुने साम्प्रदायिक झडप रोक्न धार्मिक अगुवासहितको "अन्तर-धार्मिक एवम् सामाजिक सद्भाव समिति" गठन गरिनुपर्छ। धार्मिक जुलुस वा न्याली निकाल्दा स्थानीय प्रशासनबाट मार्ग (Route) र समयको पूर्व-स्वीकृति लिने व्यवस्था मिलाउनुपर्छ। साम्प्रदायिक उत्तेजना फैलाउने सामाजिक सञ्जालमा घृणास्पद अभिव्यक्ति (Hate Speech) फैलाउनेमाथि कडा अनुगमन र कानुनी कारबाही हुनुपर्छ। संवेदनशील क्षेत्रमा 'क्विक रेस्पन्स टिम' (QRT) परिचालन गरी हिंसामा संलग्न दोषीलाई राजनीतिक संरक्षणविना कडा कारबाही गर्नुपर्छ।

५. डिजिटल हिंसा तथा साइबर अपराध नियन्त्रण

तराई-मधेशमा सामाजिक सञ्जालको दुरुपयोग, अनलाइन ठगी, ब्ल्याकमेलिङ, साइबर बुलिङ र गालीगलौज जस्ता डिजिटल हिंसाका घटनाहरू तीव्र रूपमा बढ्दा विशेष गरी महिला, बालबालिका र किशोरीहरू गम्भीर मानसिक तथा सामाजिक मारमा परेका छन्। यसको समाधानका लागि तराई-मधेशका स्थानीय तहसम्म साइबर सुरक्षा र डिजिटल साक्षरता सम्बन्धी सचेतना अभियान चलाउनु आवश्यक छ। साथै, पीडितहरूको सहज पहुँचका लागि विशेष साइबर डेस्क स्थापना गरिनुपर्छ। यस्ता घटनाका दोषीलाई

"व्यावसायिक र सिर्जनशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"

Email: madheshicommission@gmail.com

Website: www.madheshicommission.gov.np

सचिव

मधेशी आयोग

जवागल, ललितपुर

पत्र संख्या: २०८३/८४

चलानी नं. :

फोन नं: ०१-५२६९९८५

टोल फ्रि नं: १६६००९९६९८५

कडा कानुनी कारवाहीको दायरामा ल्याई फर्काई कानुनी तथा मनोवैज्ञानिक परामर्श सेवा उपलब्ध गराउनुपर्छ ।

६. मिटरब्याज (गैरकानूनी लेनदेन) पीडितको समस्या समाधान

तराई-मधेशका भूमिहीन, किसान र विपन्न नागरिकहरू गैरकानूनी रूपमा स्थानीय साहु-महाजनको मिटरब्याजको सञ्जालमा फसेर जायजेथा गुमाउनुका साथै विस्थापित हुन बाध्य छन्। यस समस्याको दिगो समाधानका लागि मिटरब्याजीहरूमाथि कडा कानुनी कारवाही गर्दै साहुहरूबाट गैरकानूनी रूपमा हडपिएका जग्गा जमिन वास्तविक धनीलाई फिर्ता गराउने व्यवस्था मिलाउनुपर्छ। साथै, गरिब तथा किसानहरूलाई मिटरब्याजीको भर पर्नुपर्ने बाध्यता अन्त्य गर्न बैङ्किङ प्रणालीबाट विना धितो समेत सरकारी वा स्थानीय तहको संलग्नतामा सहज र सरल रूपमा सहूलियतपूर्ण ऋणको व्यवस्था गर्न नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गरिन्छ।

७. हुलाकी राजमार्ग तथा स्थानीय सडकमा हुने सडक दुर्घटना नियन्त्रण

हुलाकी राजमार्ग तथा तराईका भित्री सडकहरूको विस्तार भएसँगै तीव्र गति, अनियन्त्रित सवारी साधन, सडक मापदण्डको अभाव, लागूऔषध तथा मादक पदार्थ सेवन गरी सवारी चलाउने र जनचेतनाको कमीका कारण सडक दुर्घटनामा ज्यान गुमाउनेको संख्या भयावह बन्दै गएको छ। यस समस्यालाई सम्बोधन गर्न प्रविधियुक्त राडार गन (Radar Speed Gun) र ब्रेथलाइजर (Breathalyzer), सडकहरूमा आवश्यकता अनुसार स्पिड ब्रेकर, सडकको गुणस्तर, ट्राफिक संकेत र पर्याप्त सडक बत्तीको व्यवस्था गरिनुपर्छ। साथै, ट्राफिक प्रहरीको उपस्थिति बढाई र छडके निरीक्षणलाई प्रभावकारी बनाई सडक सुरक्षा सम्बन्धी जनचेतना फैलाउन र आपत्कालीन ट्रमा सेन्टरहरूको स्थापना गर्न नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्दछ।

८. सीमावर्ती तस्करी, अवैध ओसारपसार र राजस्व चुहावट नियन्त्रण

नेपाल-भारत खुला सीमाको फाइदा उठाउँदै अवैध मालसामान, खाद्यान्न, र लागूऔषधको तस्करी हुनुका साथै राजस्व चुहावट र स्थानीय व्यवसायीहरू मारमा पर्ने समस्या बढ्दो छ। यसले एकातिर स्वदेशी उत्पादन र बजारलाई धराशायी बनाएको छ भने अर्कोतिर राज्यको राजस्वमा ठूलो घाटा पुऱ्याएको छ। यसलाई रोक्न

"व्यावसायिक र सिर्जनशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"

Email: madheshicommission@gmail.com

Website: www.madheshicommission.gov.np

सचिव

मधेशी आयोग

जवागल ललितपुर

पत्र संख्या: २०८३/८४

चलानी नं. :

फोन नं: ०१-५२६९९८५

टोल फ्रि नं: १६६००९९६९८५

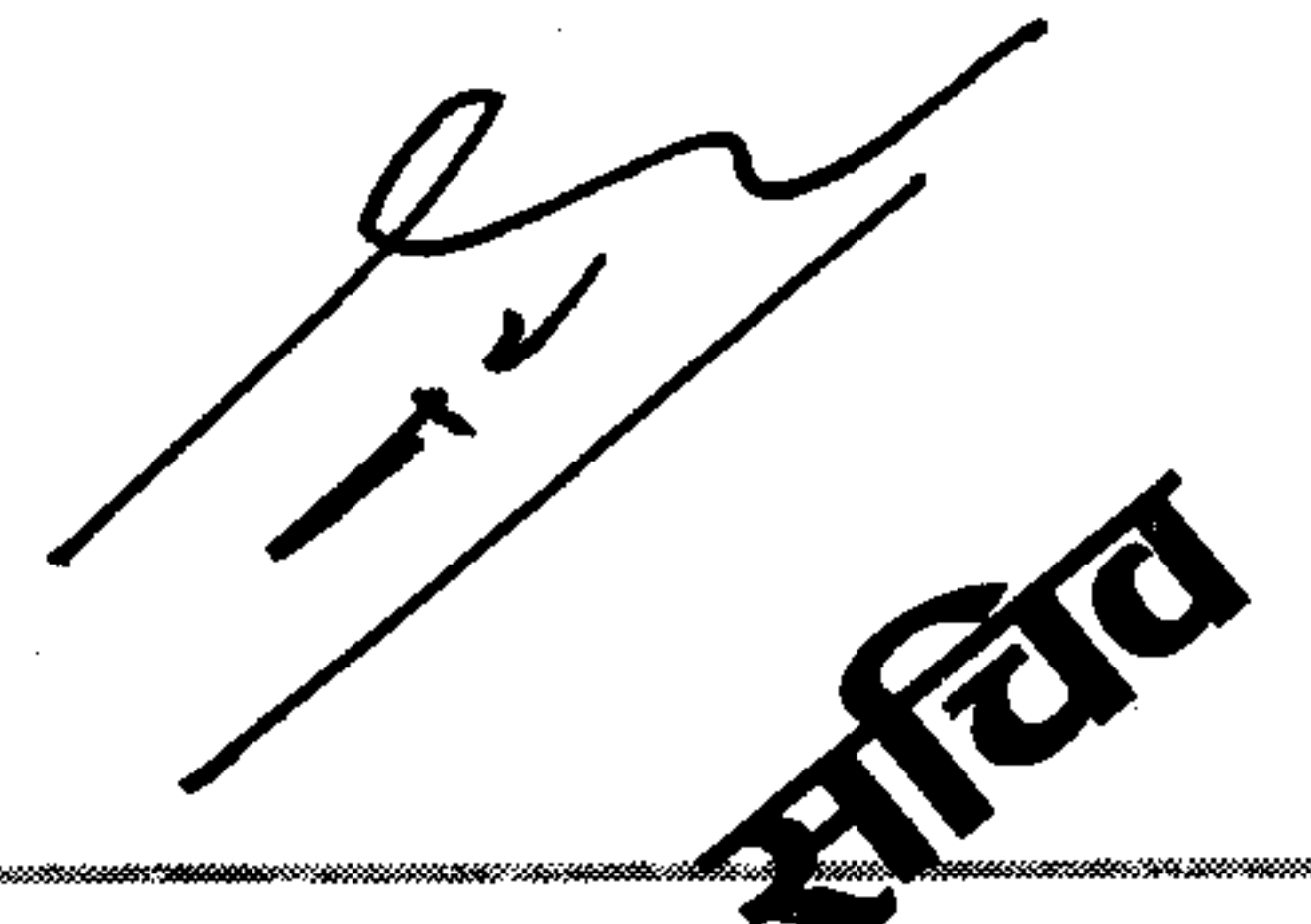
सीमा नाकाहरूमा सशस्त्र प्रहरी र भन्सार प्रशासिक, उपस्थिति थप सुदृढ बनाउनुपर्छ। प्रविधिमा आधारित डिजिटल निगरानी (CCTV र स्क्यानर) जडान गरी अवैध व्यापार नियन्त्रण गर्न र वैध व्यापारलाई सहजीकरण गर्नुपर्ने देखिन्छ। साथै आवश्यकता अनुसार छोटो भन्सारहरू स्थापना गर्न नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्दछ।

९. वैदेशिक रोजगारीका ठगी तथा मृत्यु/अङ्गभङ्ग भएका परिवारको व्यवस्थापन

तराई-मधेशका युवाहरू वैदेशिक रोजगारीमा जाँदा म्यानपावर कम्पनी र दलालहरूबाट ठगीमा पर्ने, सम्झौता अनुसार काम र तलब नदिने, विदेशमा अलपत्र पार्ने तथा विदेशमा मृत्यु वा अङ्गभङ्ग हुँदा क्षतिपूर्ति पाउन कठिन हुने गरेको छ। यसको लागि प्रत्येक पालिकामा वैदेशिक रोजगार परामर्श तथा सहजीकरण केन्द्र स्थापना गरी सुरक्षित आप्रवासन सम्बन्धी जानकारी दिनुपर्छ। साथै, ठगी गर्ने एजेन्ट वा संस्थालाई कडा कारबाही गर्ने र पीडित तथा तिनका परिवारलाई समयमै राहत, क्षतिपूर्ति र शव ल्याउने कार्यमा विदेश स्थित नेपाली राजदूतावास मार्फत द्रुत सेवा दिने व्यवस्था मिलाउन नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्दछ।

१०. लागूऔषध दुर्व्यसन सम्बन्धमा:

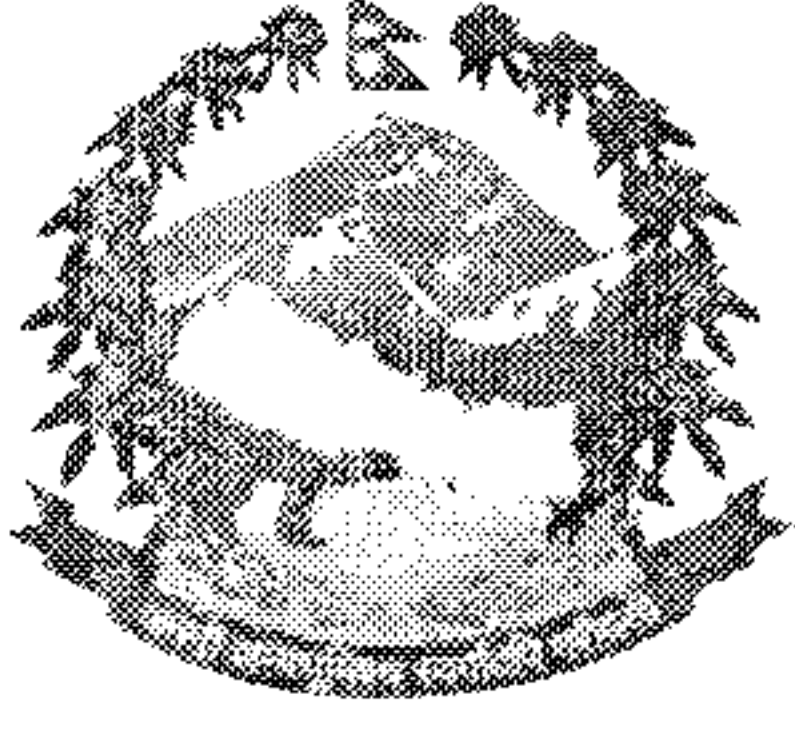
तराई-मधेशमा खुला सीमाको फाइदा उठाउँदै लागूपदार्थको अवैध कारोबार तीव्र रूपमा फैलिरहेको छ, जसका कारण किशोर-किशोरीहरू दिनदहाडै लागूपदार्थ सेवन गर्ने गम्भीर कुलतमा फस्दै गएका छन्। यसले युवा पुस्ताको शारीरिक र मानसिक स्वास्थ्यमा असर पार्नुका साथै एचआईभी (HIV), हेपाटाइटिस जस्ता घातक सरुवा रोगको जोखिम र आपराधिक क्रियाकलाप बढाएको छ। यस विकराल समस्याको दिगो समाधानका लागि सीमा नाकामा कडा निगरानी, विशेष सुराकी (Surveillance) र लागूपदार्थ तस्करीमा संलग्न गिरोहमाथि कडा कानुनी कारबाही गरिनुपर्छ। साथै, विद्यालय तथा समुदायस्तरमा व्यापक जनचेतना फैलाउँदै कुलतमा फसेका किशोर-किशोरीहरूका लागि प्रत्येक जिल्लामा सुविधायुक्त पुनःस्थापना केन्द्र (Rehabilitation Center), निःशुल्क परामर्श र सुई आदानप्रदान सम्बन्धी जोखिम न्यूनीकरण (Harm Reduction) कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नुपर्ने देखिन्छ।

सचिव

"व्यावसायिक र सिर्जनशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"

Email: madheshicommission@gmail.com

Website: www.madheshicommission.gov.np

मधेशी आयोग

जवागल, ललितपुर

मधेशी आयोग
जवागल, ललितपुर

पत्र संख्या: २०८३/८४

चलानी नं. :

फोन नं: ०१-५२६९१८५

टोल फ्री नं: १६६००११६१८५

११. नागरिकता प्राप्तिमा देखिएका जटिलता

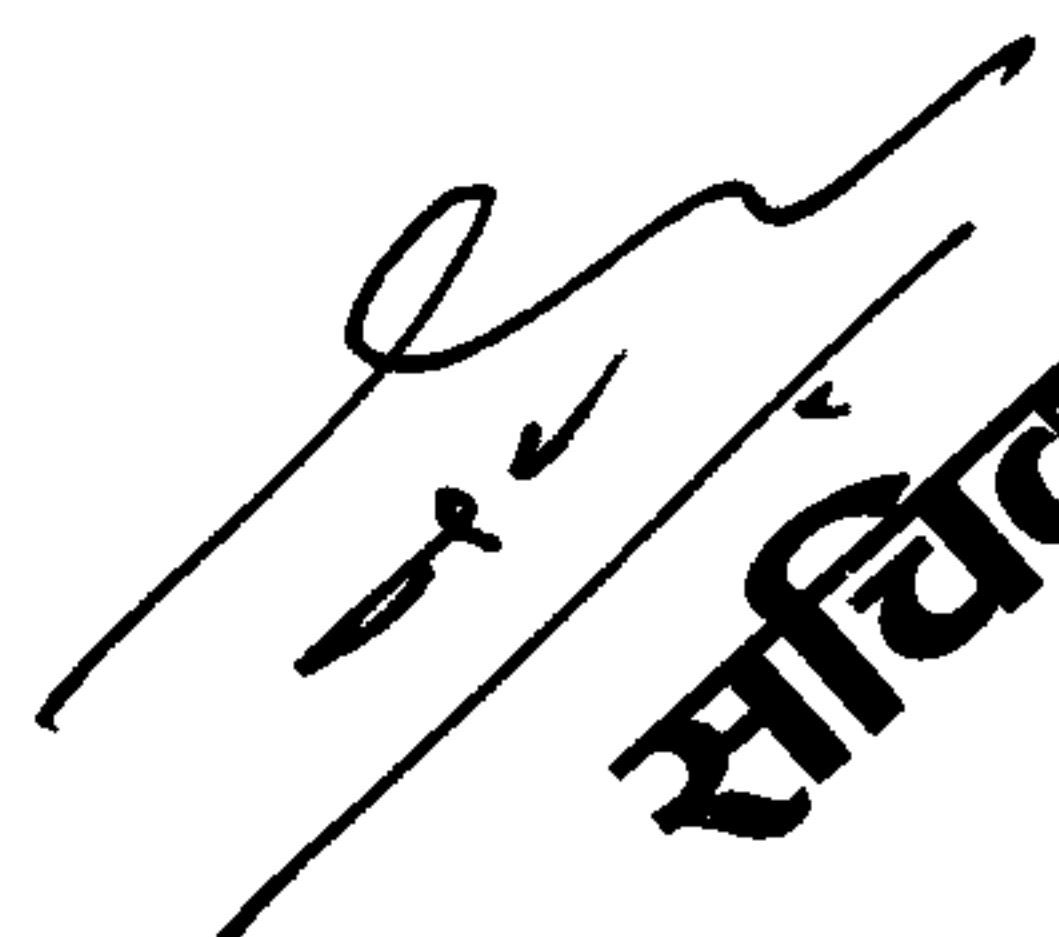
प्रशासनिक झन्झट र कागजी प्रक्रियाका कारण नागरिकताबाट वञ्चित नागरिकहरूलाई सहजीकरण गर्न विशेष घुम्ती टोली परिचालन गरिनुपर्छ। जन्मसिद्ध नागरिकका सन्तानलाई वंशजको नागरिकता प्रदान गर्ने संवैधानिक प्रावधानको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरी शिक्षा, रोजगारी र सम्पत्तिको अधिकार सुनिश्चित गरिनुपर्छ।

१२. समावेशी र गुणस्तरीय शिक्षा

भौतिक पूर्वाधारको विकास, तहगत र विषयगत शिक्षकको दरबन्दी पूर्ति तथा विद्यार्थी-शिक्षक अनुपात सन्तुलित बनाएर शैक्षिक गुणस्तर सुधार्नुपर्छ। मधेशी, दलित तथा सीमान्तकृत समुदायका अभिभावक र बालबालिकालाई शिक्षा सम्बन्धी सचेतना बढाउदै, विद्यालयमा भर्ना गराउन विशेष छात्रवृत्ति योजना लागु गर्ने र मधेशी समुदायको मातृभाषा, लिपी, इतिहास तथा संस्कृतिमा आधारित पाठ्यक्रममा समावेश गरिनुपर्छ।

१३. स्थानीय स्वास्थ्य पूर्वाधार तथा जनशक्ति सुदृढीकरण

तराई मधेशको प्रत्येक स्थानीय तहमा कम्तीमा एक सुविधासम्पन्न, आधारभूत अस्पताल र वडा स्तरमा दक्ष जनशक्ति तथा आधुनिक उपकरणसहितको स्वास्थ्य चौकी स्थापना गरिनुपर्छ। नागरिकलाई आफ्नै क्षेत्रमा भरपर्दो र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा पहुँच सुनिश्चित गर्न कम्तीमा एमबिबिएस (MBBS) स्तरको डाक्टर, नर्स तथा प्राविधिक कर्मचारीहरूको व्यवस्था गरी २४ सै घण्टा सेवा सञ्चालनको व्यवस्था गर्नुपर्छ। अत्यावश्यक औषधि तथा परीक्षण किटहरूको निरन्तर उपलब्धता, स्थानीय तहमा ब्लड बैंकहरू स्थापना गर्ने र "रक्तदान जीवनदान" बारे जनचेतना वृद्धि गर्ने जस्ता खालका कार्यक्रम संचालन गर्ने तथा जटिल बिरामीका लागि एम्बुलेन्स सेवालाई प्रभावकारी बनाइनुपर्छ। साथै, दूरदराजका बस्तीहरूमा विशेषज्ञ स्वास्थ्य शिविर र टेलिमेडिसिन (Telemedicine) सेवा विस्तार गरी नागरिकको आधारभूत स्वास्थ्य अधिकार ग्यारेन्टी गर्न नेपाल सरकारसमक्ष सिफारिस गरिन्छ।

सचिव

"व्यावसायिक र सिर्जनशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"

Email: madheshicommission@gmail.com

Website: www.madheshicommission.gov.np

मधेशी आयोग

जवागल, ललितपुर

पत्र संख्या: २०८३/८४

चलानी नं. :

फोन नं: ०१-५२६९९८५

टोल फ्रि नं: १६६००१९६९८५

१४. लैङ्गिक हिंसा र महिला सशक्तीकरण

मधेशी आयोग
जवागल, ललितपुर

तराई-मधेशमा व्याप्त बालविवाह र लैङ्गिक हिंसा जस्ता सामाजिक कुरीतिहरू अन्त्य गर्न गाउँ-गाउँमा कडा कानुनी कारवाही र सचेतनामूलक अभियान सञ्चालन गरिनुपर्छ। महिलाहरूको शिक्षा, स्वास्थ्य र सम्पत्तिमाथिको पहुँच बढाउँदै उनीहरूलाई आर्थिक रूपमा आत्मनिर्भर बनाउन विशेष सीपमूलक तथा सशक्तीकरणका कार्यक्रमहरू ल्याउनुपर्छ। हिंसामा परेका महिलाहरूको उद्धार, कानुनी सहायता र संरक्षणका लागि स्थानीय तहमा सुरक्षित गृहको व्यवस्था गरिनुपर्छ। साथै, वैदेशिक रोजगारीबाट सिर्जित पारिवारिक समस्याहरू सम्बोधन गर्दै महिलाहरूको निर्णय प्रक्रियामा सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने कार्यक्रमहरू ल्याउनुपर्ने देखिन्छ।

१५. न्यायोचित र वस्तुनिष्ठ आरक्षण नीतिको कार्यान्वयन

राज्यको मूलप्रवाहमा ल्याउन मधेशी समुदायका पछाडि परेका जातजाती र वर्गको घरदैलो सर्वेक्षण गराई जातजातीको लागि ६० प्रतिशत र वर्गको लागि ४० प्रतिशतमा वर्गिकरण गरी आरक्षण वा पहुँचका लागि राज्यले नीति नियमन गर्नुपर्दछ।

१६. राज्यका संरचनामा समानुपातिक प्रतिनिधित्व

लोकसेवा आयोग लगायत सरकारी निकायका परीक्षाहरूमा मातृभाषाको प्रयोग गर्न पाउने व्यवस्था मिलाइनुका साथै सूचनाको पहुँच बढाएर सरकारी सेवामा मधेशी समुदायको समानुपातिक र समावेशी सहभागिता सुनिश्चित गर्न नेपाल सरकारसमक्ष सिफारिस गरिन्छ।

१७. मौसमजन्य विपद् (शीतलहर र अत्यधिक गर्मी) व्यवस्थापन

तराई-मधेशमा हिउँदमा शीतलहर र गर्मीयाममा अत्यधिक तातो हावा (लु) तथा आगलागीबाट बर्सेनि गरिब, विपन्न, दलित र वृद्धवृद्धाहरूको ज्यान जाने गरेको छ। यस्ता मौसमजन्य विपद्बाट जनधनको क्षति रोक्न स्थानीय तहमै पूर्वतयारी स्वरूप न्यानो कपडा, दाउरा, विपद् व्यवस्थापन कोष र सुरक्षित खानेपानीको पूर्वप्रबन्ध मिलाउनुपर्छ। शीतलहर र लुको समयमा गाउँ-गाउँमा निःशुल्क स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गर्ने तथा

"व्यावसायिक र सिर्जनशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"

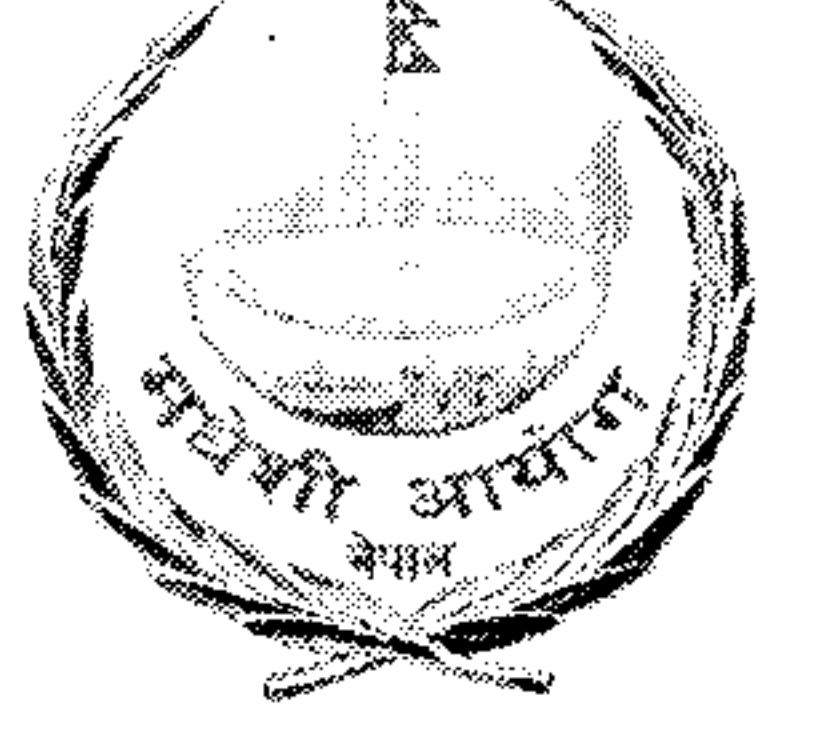
Email: madheshicommission@gmail.com

Website: www.madheshicommission.gov.np

सचिव

मधेशी आयोग

जवागल, लिपिलतपुर

पत्र संख्या: २०८३/८४

चलानी नं. :

फोन नं: ०१-५२६९९८५

टोल फ्रि नं: १६६००१९६९८५

आगलागी नियन्त्रणका लागि प्रत्येक पालिकामा दमकल (Fire Brigade) र तालिमप्राप्त जनशक्ति तयारी अवस्थामा राख्नुपर्छ। साथै, प्रभावित नागरिकहरूका लागि विपद्रोधी सुरक्षित आवासको व्यवस्था गर्न र समयमै मौसमसम्बन्धी पूर्वसूचना (Early Warning System) तल्लो तहसम्म पुर्‍याउन नेपाल सरकारसमक्ष सिफारिस गरिन्छ।

१८. युवा प्रतिभा पलायन (Brain Drain) रोक्ने नीति

तराई-मधेशबाट दक्ष तथा अर्धदक्ष युवा प्रतिभाहरू वैदेशिक रोजगारी र उच्च शिक्षाका नाममा पलायन हुने क्रम रोक्न स्थानीयस्तरमै "मधेश युवा प्रवर्द्धन तथा उद्यमशीलता कोष" स्थापना गरी बिनाधितो सहूलियतपूर्ण ऋण र अनुदान उपलब्ध गराउनुपर्छ।

कृषिमा प्रविधि र औद्योगिकीकरण जोड्दै स्थानीय उद्योग, प्रविधि (IT) र व्यापार क्षेत्रमा युवाहरूका लागि रोजगारीका नयाँ अवसरहरू सिर्जना गरिनुपर्छ। गुणस्तरीय शिक्षा र व्यावसायिक तथा प्राविधिक तालिमलाई बजारको मागसँग जोड्दै प्राविधिक शिक्षालयहरूको स्तरोन्नति गर्नुपर्छ। साथै, स्टार्टअप (Startup) संस्कृतिलाई प्रोत्साहन गर्न 'इन्क्युबेशन सेन्टर' सञ्चालन गर्ने र प्रतिभालाई स्वदेशमै सम्मानपूर्वक काम गर्ने वातावरण निर्माण गर्न नेपाल सरकारसमक्ष सिफारिस गरिन्छ।

१९. अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि-सम्झौताको कार्यान्वयन

नेपालले हस्ताक्षर गरेका मधेशी समुदायको हकहितसँग सम्बन्धित अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि-सम्झौताहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन हुन सकेको छैन। यी सन्धि-सम्झौताहरूको कार्यान्वयन पक्षमा जोड दिने र अनुगमन गर्ने कार्यको सुनिश्चितता सरकारको तर्फबाट हुनु आवश्यक छ।

२०. मधेशी आयोगको सुदृढीकरण

मधेशी आयोगलाई संवैधानिक रूपमा अधिकारसम्पन्न बनाउनु आवश्यक छ। अपर्याप्त बजेट र जनशक्तिका कारण आयोगले आफ्ना कामकारबाहीहरू प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न सकेको छैन। सरकारले आयोगलाई आवश्यक स्रोत-साधन उपलब्ध गराई आयोगका सिफारिसहरूको कार्यान्वयनमा गम्भीरता देखाउनुपर्छ, ताकि यसले मधेशी समुदायको हकहितमा योगदान पुर्‍याउन सकोस्।

"व्यावसायिक र सिर्जनशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"

Email: madheshicommission@gmail.com

Website: www.madheshicommission.gov.np

सचिव

मधेशी आयोग

जवागल, ललितपुर

पत्र संख्या: २०८३/८४

चलानी नं. :

फोन नं: ०१-५२६९९८५

टोल फ्रि नं: १६६००१९६९८५

२१. रणनीतिक राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाहरूको

हुलाकी राजमार्ग, काठमाडौँ-तराई मधेश द्रुतमार्ग (Fast Track), निजगढ अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल र सुनकोशी-मरिन डाइभर्सन जस्ता राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाहरू तराई-मधेशको आर्थिक रूपान्तरण र प्रादेशिक समृद्धिका मेरुदण्ड हुन्। यी आयोजनाहरूमा निरन्तर देखिएको बजेट अभाव, जग्गा अधिग्रहणको जटिलता र कानुनी अड्चनहरूलाई तत्काल सम्बोधन गरी तोकिएको समयसीमाभित्रै निर्माण सम्पन्न गर्न आवश्यक पूर्वाधार, आधुनिक प्रविधि र दक्ष जनशक्तिको प्रबन्ध गरिनुपर्छ। पूर्वाधार विकासले व्यापार, कृषि र उद्योग क्षेत्रमा पार्ने दीर्घकालीन प्रभावलाई ध्यानमा राख्दै यी आयोजनाहरूलाई स्रोत-साधनको पूर्ण सुनिश्चिततासहित उच्च प्राथमिकता (Fast-Track Mode) मा राखी निर्माण कार्यलाई तीव्रता दिन नेपाल सरकारसमक्ष सिफारिस गरिन्छ।

२२. विद्युतीय सुरक्षा व्यवस्थापन तथा क्षतिपूर्ति नीति

तराई-मधेशमा वर्षेपिच्छे नाङ्गो/जीर्ण तार, होचा पोल र प्राविधिक लापरवाहीका कारण हुने करेन्ट लागेर हुने मृत्यु र दुर्घटना रोक्न जीर्ण विद्युतीय पूर्वाधारहरूको तत्काल स्तरोन्नति र सुरक्षित उपकरणको प्रयोग अनिवार्य गरिनुपर्छ। गाउँ-गाउँमा विद्युतीय सुरक्षासम्बन्धी चेतनामूलक अभियान सञ्चालन गर्दै अनधिकृत विद्युत् चोरी (हुकिङ) र असुरक्षित कृषि सिँचाइ प्रयोगलाई कडा नियन्त्रण गर्नुपर्छ। नेपाल विद्युत् प्राधिकरण वा सम्बन्धित निकायको लापरवाहीका कारण दुर्घटना भएमा पीडित परिवारलाई तत्काल न्यायोचित क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने कानुनी व्यवस्था मिलाउनुपर्छ। साथै, आपतकालीन मर्मतका लागि 'क्विक रेस्पन्स टिम' (QRT) र एकीकृत गुनासो सुनुवाइ संयन्त्र गठन गर्न नेपाल सरकारसमक्ष सिफारिस गरिन्छ।

२३. मरुभूमीकरण नियन्त्रण तथा सिँचाइ सुदृढीकरण

चुरे क्षेत्रको अव्यवस्थित दोहन र अनियन्त्रित बालुवा-गिट्टी उत्खननका कारण तराई-मधेशमा बढ्दो मरुभूमीकरण रोक्न वृहत चुरे तथा जलाधार संरक्षण कार्यक्रम कडाईका साथ लागू गरिनुपर्छ। बाह्रै महिना सिँचाइ सुविधा पुर्‍याउन सुनकोशी-मरिन जस्ता डाइभर्सन आयोजनाहरूको शीघ्र सम्पन्नता, पुराना नहर तथा पोखरीहरूको पुनरुत्थान र डिप-बोरिङ प्रणालीको विस्तार गरिनुपर्छ। पानीको बचत र प्रभावकारी उपयोगका लागि थोपा तथा फोहोरा (Drip & Sprinkler) सिँचाइजस्ता आधुनिक प्रविधिलाई कृषकस्तरमा अनुदानसहित

"व्यावसायिक र रिजर्नशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"

Email: madheshicommission@gmail.com

Website: www.madheshicommission.gov.np

सचिव

मधेशी आयोग

जवागल, सलितपुर

पत्र संख्या: २०८३/८४

चलानी नं. :

फोन नं: ०१-५२६९९८५

टोल फ्रि नं: १६६००१९६९८५

प्रवर्द्धन गर्नुपर्छ। साथै, नदी नियन्त्रणका लागि नदी बेसिन व्यवस्थापन (River Basin Management) नीति लागू गर्न नेपाल सरकारसमक्ष सिफारिस गरिन्छ।

२४. छठ पर्वमा दुई दिन सार्वजनिक बिदा

नेपालको महत्वपूर्ण चाडपर्वहरू मध्ये छठ पर्वमा नेपाल सरकारले दिदै आएको अस्ताउँदो सूर्य (साझको अर्घ) १(एक) दिनको विदालाई बढाई भोलीपल्ट उदाउँदो सूर्य (पारण) को दिन समेत गरी २ (दुई) दिन सार्वजनिक विदा दिन नेपाल सरकार समक्ष आयोग सिफारिस गर्दछ।

२५. अव्यवस्थित खाडल तथा पोखरी नियन्त्रण र डुब्ने दुर्घटना रोकथाम

तराई-मधेशमा सडक निर्माण, इट्टाभट्टा, बालुवा-गिट्टी उत्खनन र माटो झिक्ने क्रममा जथाभावी खनिएका असुरक्षित खाल्डाखाल्डी तथा पोखरीमा डुबेर वर्षेनी धेरै बालबालिकाको अकालमै ज्यान जाने गरेको छ। यसको लागि विकास निर्माण तथा उत्खनन कार्य पश्चात् अनिवार्य रूपमा खाल्डो पुर्ने वा घेरबार (Fencing) गर्ने कडा कानुनी नियम लागू गरिनुपर्छ। सार्वजनिक पोखरी तथा जोखिमयुक्त जलाधार क्षेत्रहरूमा चेतनामूलक सङ्केतपाटी (Warning Signs) राख्दै निर्माण व्यवसायी वा ठेकेदारको लापरवाहीका कारण दुर्घटना भएमा कडा कारवाही र क्षतिपूर्तिको व्यवस्था गरिनुपर्छ। साथै, स्थानीय तहमार्फत अभिभावक तथा बालबालिकाहरूमा पौडी र विपद् जोखिमबारे जनचेतना फैलाउँदै आपतकालीन उद्धार टोली तयारी अवस्थामा राख्न नेपाल सरकारसमक्ष सिफारिस गरिन्छ।

२६. मौसमजन्य महामारी नियन्त्रण तथा स्वास्थ्य पूर्वतयारी

गर्मी तथा वर्षायाममा तराई-मधेशमा तीव्र रूपमा फैलिने डेंगु, मलेरिया, झाडापखाला र हैजा जस्ता सरुवा रोग तथा महामारी रोकन स्थानीय तहमै 'लार्भा खोज र नष्ट गर' तथा कीटनाशक औषधि छर्कने अभियानलाई तीव्रता दिनुपर्छ। महामारीको मूल कारण दूषित पानी भएकाले जोखिमयुक्त बस्तीहरूमा शुद्ध तथा स्वच्छ खानेपानीको पहुँच सुनिश्चित गरिनुपर्छ। स्थानीय स्वास्थ्य चौकी तथा प्राविधिक केन्द्रहरूमा आवश्यक परीक्षण किट (Testing Kits), जीवनजल, स्लाइन र अत्यावश्यक औषधिको पूर्वभण्डारण अनिवार्य गरिनुपर्छ। साथै,

"व्यावसायिक र सिर्जनशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"

Email: madheshicommission@gmail.com

Website: www.madheshicommission.gov.np

सचिव

मधेशी आयोग

जवागल, सिलतपुर

पत्र संख्या: २०८३/८४

चलानी नं. :

फोन नं: ०१-५२६९९८५

टोल फ्री नं: १६६००९९६९८५

स्वास्थ्य स्वयंसेविकामार्फत गाउँ-गाउँमा जनचेतना फैलाउँदै आपतकालीन स्वास्थ्य टोली (Quick Response Health Team) २४ सै घण्टा तयारी अवस्थामा राख्न नेपाल सरकारसमक्ष सिफारिस गरिन्छ।

२७. उखु किसानको भुक्तानी समस्याको स्थायी समाधान

उखु खरिद गर्दा कै समयमा किसानलाई भुक्तानी दिने कानुनी बाध्यता सिर्जना गरिनुपर्छ। समयमै भुक्तानी नदिने चिनी मिलहरूलाई कडा कारवाही गर्ने र किसान, उद्योगी तथा सरकारी प्रतिनिधि सम्मिलित स्थायी अनुगमन संयन्त्र गठन गरिनुपर्छ।

२८. जीर्ण ग्रामीण सडक सुदृढीकरण तथा स्तरोन्नति

तराई-मधेशका अधिकांश ग्रामीण सडकहरू धुलाम्मे र हिलाम्मे भई वर्षायाममा सदरमुकामसँग सम्पर्कविच्छेद हुने समस्याले आवागमन, स्वास्थ्य सेवा, शिक्षा र कृषि उपजको बजेट व्यवस्थापनमा गम्भीर बाधा पुऱ्याएको छ। यसको दिगो समाधानका लागि तीनै तहका सरकारको समन्वयमा 'एक पालिका, एक मुख्य पक्की सडक' को अवधारणासहित एकीकृत योजना बनाई ग्रामीण सडकहरूलाई बाह्र महिना चल्ने गरी कालोपत्रे, ढलान गरिनुपर्छ। सडक निर्माणमा हुने भ्रष्टाचार र गुणस्तरहीन काम रोक्न निर्माणस्थलमै सार्वजनिक सुनुवाइ र प्राविधिक परीक्षण गरिनुपर्छ। बजेटको दोहोरोपना हटाउँदै मुख्य कृषि तथा व्यापारिक मार्गहरूलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखेर पूर्वाधार विकास गर्न नेपाल सरकारसमक्ष सिफारिस गरिन्छ।

२९. प्रदेशस्तरमा साइबर ब्यूरोको स्थापना तथा विस्तार

नेपाल प्रहरीको साइबर ब्यूरो हाल केन्द्रमा मात्र सीमित रहेकाले तराई-मधेश लगायत दूरदराजका जिल्लाबाट नागरिकहरूलाई उजुरी दिन र कानुनी उपचार खोज्न केन्द्रमै धाउनुपर्ने बाध्यता छ। यसले गर्दा ढिलासुस्ती हुने, प्रमाण नष्ट हुने र धेरै पीडितहरू न्यायको पहुँचबाट वञ्चित हुने गरेका छन्। तसर्थ, डिजिटल अपराधको तत्काल अनुसन्धान र पीडितलाई पहुँचयोग्य न्याय सुनिश्चित गर्न प्रत्येक प्रदेशमा स्रोत-साधन र प्रविधियुक्त "प्रदेशस्तरीय साइबर ब्यूरो" तत्काल स्थापना गर्न नेपाल सरकारसमक्ष सिफारिस गरिन्छ।

सचिव

"व्यावसायिक र सिर्जनशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"

Email: madheshicommission@gmail.com

Website: www.madheshicommission.gov.np

मधेशी आयोग

जवागल, ललितपुर

पत्र संख्या: २०८३/८४

चलानी नं. :

फोन नं: ०१-५२६९९८५

टोल फ्रि नं: १६६००९९६९८५

३०. दर्ता नगरी निजी अस्पताल संचालन सम्बन्धमा

तराई मधेशमा निजी अस्पतालहरू दर्ता नै नगरी संचालन हुने गरेका छन् । यसमा अनुगमन गरी कानून बमोजिम दर्ता गराउन प्रकृया अघि बढाउनुपर्छ । साथै, स्वास्थ्य सेवालाई सुरक्षित र विश्वसनीय बनाउन प्रभावकारी अनुगमन संयन्त्रको विकास गर्दै सरकारी अस्पतालहरूको सेवा सुदृढीकरण गर्न र पीडित परिवारलाई न्याय तथा उचित क्षतिपूर्ति दिलाउन नीतिगत व्यवस्था गर्न समेत नेपाल सरकार सक्षम सिफारिस गर्दछ ।

३१. औद्योगिक क्षेत्रको धराशायी अवस्था:

विगतमा नेपालको औद्योगिक मेरुदण्ड मानिने तराई मधेशका ठूला उद्योगहरू जस्तै चिनी मिल, जुट मिल र चुरोट कारखानाहरू राजनीतिक हस्तक्षेप र कमजोर व्यवस्थापनका कारण पूर्ण रूपमा धराशायी भएका छन् जसले गर्दा हजारौं मजदुरले रोजगारी गुमाएका छन् । नयाँ लगानीका लागि सुरक्षा र उपयुक्त वातावरणको अभावले गर्दा निजी क्षेत्र आकर्षित हुन सकेको छैन, जसले गर्दा युवा शक्ति वैदेशिक रोजगारीमा पलायन हुन बाध्य छ । औद्योगिक विकास ठप्प हुँदा स्थानीय उत्पादनको साटो दैनिक उपभोग्य वस्तुका लागि समेत छिमेकी मुलुकहरूसँगको आयातमा पूर्ण निर्भर रहनुपर्ने बाध्यात्मक अवस्था सिर्जना भएको छ । यसका समाधानको लागि सरकारी-निजी साझेदारीमा बन्द उद्योगहरूको पुनरुत्थान र कृषिलाई आधुनिकीकरण एवं औद्योगिकीकरण गर्नु आवश्यक देखिन्छ ।

३२. सर्प दंश सम्बन्धमा:

तराई मधेशमा गर्मी याममा सर्पदंशको कारण बर्सेनि सयौं जनाले अनाहकमा मृत्युवरण गर्नुपरेको छ । सभयमै उपचार नपाउदा सर्पदंशबाट मृत्यु हुनेको संख्या बर्सेनि बढ्दै गएको छ । तराई मधेशमा सर्पदंश उपचार केन्द्रहरू थप स्थापना गरी अकालमा मृत्यु हुनबाट बचाउन र आवश्यक Anti-snake venom पर्याप्त मौज्जातमा राख्न समेत नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्दछ ।

सचिव

"व्यावसायिक र सिर्जनशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"

Email: madheshicommission@gmail.com

Website: www.madheshicommission.gov.np

मधेशी आयोग

जवागल, बलितपुर

पत्र संख्या: २०८३/८४

चलानी नं. :

फोन नं: ०१-५२६९१८५

टोल फ्रि नं: १६६००११६९८५

३३. बालबालिका, गर्भवती तथा महिलाको कुपोषण सम्बन्धमा

तराई मधेसमा चेतनाको कमी, गरिबी र अस्वस्थकर खानपानका कारण बालबालिका, गर्भवती तथा महिलाहरूमा तीव्र रूपमा कुपोषणको समस्या बढ्दै गएको छ। यसको समाधानका लागि समुदायस्तरमा बृहत् जनचेतना अभिवृद्धि गर्दै विपन्न वर्गलाई लक्षित गरी निःशुल्क पौष्टिक आहार कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्छ। साथै, स्थानीयस्तरमा उपलब्ध पोषक तत्त्वले भरपूर रैथाने बालीको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरी तिनीहरूको नियमित प्रयोगमा जोड दिन आवश्यक नीति तथा कार्यक्रम निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्न नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गरिन्छ।

३४. जंगली जनावरहरूको सम्बन्धमा

बाँदर तथा अन्य जनावरले पुन्याउने नोकसानीको सम्बन्धमा जंगल र गाउँबीच तारवार गर्ने, जंगलभित्रै बाँदरले खाने फलफुल, बोटविरुवा रोप्ने कार्य गर्ने, जंगलको छेउछेउमा बाँदरले नोकसान नगर्ने खालको नगदेवाली, जडिबुटी र बोटविरुवा रोप्ने तथा बाँदरले कृषि तथा फलफुलजन्य नोकसानी गरेमा कृषकलाई उचित क्षतिपुर्ति उपलब्ध गराउनुको साथै अन्य जनावरहरूको हकमा मानविय, पशुजन्य र वालीनालीमा पुन्याउने नोकसानीलाई रोक्न उचित व्यवस्था तथा सहज र सरल रूपमा क्षतिपुर्ति उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गरिन्छ।

सचिव

"व्यावसायिक र सिर्जनशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"

Email: madheshicommission@gmail.com

Website: www.madheshicommission.gov.np

मधेशी आयोग

जवागल, ललितपुर

पत्र संख्या: २०८३/८४

चलानी नं. :

फोन नं: ०१-५२६९१८५

टोल फ्रि नं: १६६००११६१८५

मधेशी आयोगका कार्यक्रमहरु:

(क) मधेशी समुदायको सशक्तीकरण सम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रम

मधेशी समुदायको सशक्तीकरण र पहुँचको लागि राज्यले हरेक निकायमा आरक्षणको व्यवस्था गरेको छ। सोही अनुरूप ती व्यवस्थाहरुको बारेमा जानकारी दिने, निजामती सेवा लगायत अन्य सरकारी सेवाहरुमा प्रवेश कसरी गर्ने, सेवा भित्र के कस्ता अवसरहरु छन। सेवा प्रवेशका लागि के कति योग्यता आवश्यक पर्छ आदि विषयमा प्रशिक्षण दिने तथा सहभागीहरुका जिज्ञासा संबोधन गर्ने ध्येयले मधेश प्रदेशको सिराहा जिल्लाको सिराहा, लुम्बिनी प्रदेशको बाँके जिल्लाको नेपालगंज, मधेश प्रदेशको सप्तरी जिल्लाको सप्तकोशी न.पा, कोशी प्रदेशको मोरङ जिल्लाको धनपाल गाउँपालिका, सुदुरपश्चिम प्रदेशको कन्चनपुर जिल्लाको महेन्द्रनगर, कोशी प्रदेशको मोरङ जिल्लाको विराटनगर, मधेश प्रदेशको सप्तरी जिल्लाको राजगढ र सखडामा, वागमती प्रदेशको मकवानपुरको हेटौडा, गण्डकी प्रदेशको तनहुँ जिल्लाको दमौलीमा सम्पन्न गरिएको छ।

(ख) मधेशी आयोगको ईच्छा: नैतिकवान मधेश र सशक्त नैतिक शिक्षा कार्यक्रम

परिवार, समाज र मुलुकलाई सहि गति र सहि दिशानिर्देश प्रदान गर्न र सामाजिक व्यवहार सुधार गर्दै नैतिकवान समाज निर्माण गर्न नैतिक शिक्षालाई अनिवार्य विषयको रुपमा पाठ्यक्रममा समावेश गर्नुपर्ने भएकोले मधेशी आयोगको ईच्छा: नैतिकवान मधेश र सशक्त नैतिक शिक्षाको लागि मधेश प्रदेशको वारा जिल्लाको कलैया, कोशी प्रदेशको मोरङ जिल्लाको सुनवर्षि नगरपालिका, मधेश प्रदेशको धनुषा जिल्लाको जनकपुरधाममा संचालन गरिएको थियो। यसबाट लक्षित वर्गका लागि फलदायी परिणाम देखिएको छ।

सचिव

"व्यावसायिक र सिर्जनशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"

Email: madheshicommission@gmail.com

Website: www.madheshicommission.gov.np

मधेशी आयोग

ज्वागल, ललितपुर

पत्र संख्या: २०८३/८४

चलानी नं. :

फोन नं: ०१-५२६९१८५

टोल फ्री नं: १६६००११६१८५

अध्ययन अनुसन्धान:

(क) नेपालमा मधेशी समुदायका भाषा, लिपि, धर्म र संस्कृतिको संरक्षण

नेपालका मधेशी समुदायका भाषा, लिपि, धर्म र संस्कृतिको ऐतिहासिक विकास, वर्तमान अवस्था र संरक्षणका विविध पक्षहरूमा केन्द्रित रहेको छ। यो अनुसन्धान मुख्यतः दुई अध्यायमा विभाजित गरी तयार पारिएको छ। पहिलो अध्यायमा तराई मधेशमा बोलिने मैथिली, भोजपुरी, अवधी र बज्जिका जस्ता भाषाहरू तथा तिनका मौलिक लिपिहरूको ऐतिहासिक, वैचारिक र सैद्धान्तिक आधार प्रस्तुत गर्दै संरक्षणको आवश्यकतालाई जोड दिइएको छ। उत्तर भारतीय प्राकृत र अपभ्रंश परम्पराबाट विकसित यी भाषाहरूले मध्यकालदेखि नै साहित्य, दर्शन र लोकसंस्कृतिमा ठूलो योगदान पुऱ्याएका छन्। वि.सं. २०७८ को जनगणना अनुसार तराई मधेशमा करिब ६२ मातृभाषाहरू बोलिन्छन्, जसमा मैथिली (४१.७%), भोजपुरी (१८.८%), बज्जिका (१८.४%), नेपाली (५.८%), र मगही (३.५%) प्रमुख छन्। मधेशी समाजमा दैनिक जीवनमा एकभन्दा बढी भाषा प्रयोग हुने 'कार्यात्मक बहुभाषिकता' (Functional Multilingualism) र 'कोड-स्विचिङ' सामान्य अभ्यासका रूपमा रहेको छ। ऐतिहासिक रूपमा मैथिली भाषा 'तिरहुता' (मिथिलाक्षर) लिपिमा र प्रशासनिक कार्यहरू 'कैथी' लिपिमा गरिन्थे। तर आधुनिक शिक्षा र देवनागरी लिपिको संस्थागत विस्तारका कारण यी मौलिक लिपिहरू ओझेलमा परेका छन्। विश्वव्यापीकरण, शहरीकरण, बसाइँसराइ तथा शिक्षा र प्रशासनमा नेपाली र अङ्ग्रेजीको प्रभुत्वले मातृभाषाको अन्तरपुस्त्य हस्तान्तरण कमजोर भई 'भाषा परिवर्तन' (language shift) को जोखिम बढाएको छ। संवैधानिक रूपमा बहुभाषिक अधिकार भए पनि व्यवहारमा कार्यान्वयन फितलो रहेकाले युनिकोड र डिजिटल प्रविधिको प्रयोग बढाउँदै मातृभाषामा शिक्षा र सरकारी नीतिमा सुधार गरी भाषा र लिपिको पुनर्जीवन गर्नुपर्ने आवश्यकता औल्याइएको छ।

दोस्रो अध्यायमा नेपालका मधेशी समुदायमा धर्म र संस्कृतिको संरक्षणबारे विस्तृत विश्लेषण गरिएको छ। तराई-मधेशको धार्मिक तथा सांस्कृतिक जीवन उत्तर भारतीय इन्डो-गङ्गेटिक सभ्यतासँग घनिष्ठ रूपमा जोडिएको छ। यहाँ हिन्दू धर्म मुख्य धार्मिक परम्परा भए पनि बौद्ध र स्थानीय लोकविश्वासहरू ऐतिहासिक रूपमा सहअस्तित्वमा रहेका छन्। जनकपुरधाम, गढीमाई र सिम्रौनगढ जस्ता धार्मिक स्थलहरू तथा छठ, विवाहपञ्चमी, रामनवमी, जितिया, चौरचन र होली जस्ता पर्वहरूले आध्यात्मिक आस्थाका साथै सामाजिक

"व्यावसायिक र सिर्जनशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"

Email: madheshicommission@gmail.com

Website: www.madheshicommission.gov.np

सचिव

मधेशी आयोग

ज्वागल ललितपुर

पत्र संख्या: २०८३/८४

चलानी नं. :

फोन नं: ०१-५२६९१८५

टोल फ्री नं: १६६००११६१८५

सद्भाव, पारिवारिक सम्बन्ध र लोककलाको संरक्षणमा महत्त्वपूर्ण भूमिका खेलेका छन्। विशेष गरी छठ पर्वले प्रकृतिप्रति श्रद्धा र सामाजिक ऐक्यबद्धताको उत्कृष्ट उदाहरण प्रस्तुत गर्दछ। तर वर्तमान समयमा तीव्र आधुनिकीकरण, वैदेशिक रोजगारी, बसाइँसराइ, एकल परिवारको विस्तार र प्रविधिको प्रभावका कारण युवा पुस्ता परम्परागत धार्मिक-सांस्कृतिक अभ्यास र मौखिक ज्ञान प्रणालीबाट टाढिँदै जाँदा 'सांस्कृतिक क्षय' (Cultural Assimilation) को चुनौती थपिएको छ। साथै मन्दिर र पोखरी जस्ता भौतिक सम्पदाहरू ओझेलमा पर्दै गएका छन्। त्यसैले मूर्त र अमूर्त दुवै सम्पदाको एकीकृत संरक्षण, डिजिटल अभिलेखीकरण, स्थानीय पाठ्यक्रममा सांस्कृतिक शिक्षा, गुठी तथा स्थानीय समितिको सशक्तीकरण र राज्य-समुदायको सहकार्यबाट तराई मधेशको समृद्ध बहुलवादी सम्पदालाई भावी पुस्तासम्म सुरक्षित हस्तान्तरण गर्न सकिने निष्कर्ष निकालिएको छ।

(ख) मधेशी समुदायमा रहेको अवधी लोकवार्ताको अध्ययन

प्रस्तुत अध्ययन मधेशी समुदाय अन्तर्गतको अवधी लोकवार्ता (Awadhi Folklore), यसको पृष्ठभूमि, अध्ययनका उद्देश्यहरू, शोधविधि, प्रमुख प्राप्तिहरू तथा निष्कर्ष एवम् सुझावहरूमा केन्द्रित रहेको छ। लोकसमाजमा मौखिक तथा दृश्य र श्रव्य माध्यमबाट हस्तान्तरण हुँदै आएका ज्ञान, अनुभव र अनुभूति नै लोकवार्ता हुन्। युनेस्कोको अमूर्त सांस्कृतिक सम्पदा संरक्षण सम्बन्धी महासन्धि र नेपाल सरकारको राष्ट्रिय सांस्कृतिक नीति अनुसार लोकवार्ता देशको जातीय, भाषिक, ऐतिहासिक र सांस्कृतिक पहिचान कायम गर्ने आधारभूत तत्त्व हो। यही महत्त्वलाई ध्यानमा राखी अवधी लोकवार्ताको समग्र स्वरूपलाई लिपिबद्ध गर्दै संरक्षण, संवर्धन र राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा स्थापित गराउने उद्देश्यका साथ यो अध्ययन तयार पारिएको हो। यस अध्ययनमा वर्णनात्मक र अन्वेषणात्मक दुवै शोधविधिको प्रयोग गर्दै प्रश्नावली, अन्तर्वार्ता, प्रत्यक्ष अवलोकन तथा ऐतिहासिक दस्तावेजहरूको अध्ययन गरी प्राथमिक र द्वितीयक स्रोतबाट आवश्यक सामग्रीहरू सङ्कलन गरिएको छ।

अध्ययनको निष्कर्ष अनुसार अवधी लोकसमाज गङ्गा-यमुनी संस्कृतिमा आधारित र मुख्य रूपमा भारोपेली भाषिक परिवारसँग सम्बन्धित बहुजातीय तथा एकभाषिक समाज हो। यसको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि प्राचीन कोशल राज्य, शाक्य गणराज्य र कोलिय गणराज्यसँग जोडिएको छ। अवधी भाषाको विकास वैदिक, पाली,

"व्यावसायिक र सिर्जनशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"

Email: madheshicommission@gmail.com

Website: www.madheshicommission.gov.np

सचिव

मधेशी आयोग

ज्वागल, ललितपुर

पत्र संख्या: २०८३/८४

चलानी नं. :

फोन नं: ०१-५२६९१८५

टोल फ्री नं: १६६००११६१८५

कोशेली प्राकृत र कोशेली अपभ्रंश हुँदै भएको नेपालको विभिन्न भाषाहरूको राष्ट्रिय जनगणना अनुसार नेपालमा कुल अवधी भाषा बोल्नेको जनसङ्ख्या ८,७४,२७६ (२.९६ प्रतिशत) रहेको छ। नेपालमा यसको मुख्य बसोबास लुम्बिनी प्रदेशका रूपन्देही, कपिलवस्तु, दाङ, बाँके र बर्दिया लगायतका जिल्लाहरूमा रहेको छ। भाषा आयोगले अवधी भाषालाई लुम्बिनी प्रदेशमा सरकारी कामकाजको भाषाका रूपमा लागू गर्न सिफारिश गरिसकेको छ भने विश्व भाषा सूचीमा अवधी भाषा २९ औँ स्थानमा पर्दछ। पुरातात्विक तथा धार्मिक दृष्टिले यो क्षेत्र अत्यन्त महत्त्वपूर्ण छ, जहाँ भगवान् बुद्धको जन्मथलो लुम्बिनी, प्राचीन राजधानी तिलौराकोट, कुदान, निग्लिहवा, गोटीहवा, रामग्राम, ताउलेश्वर महादेव मन्दिर र बागेश्वरी मन्दिर जस्ता ऐतिहासिक स्थलहरू रहेका छन्।

अवधी लोकजीवन परम्परागत कृषि र जातीय पेसामा आधारित छ। यद्यपि आधुनिकतासँगै कुम्हाल, बढई, लोहार जस्ता परम्परागत पेसा, पुराना खपरैल तथा फुसका घरहरू र घरेलु उपचारका परम्परागत विधिहरू विस्तारै सङ्कटमा पर्दै गएका छन्। यस समाजमा जन्मदेखि मृत्युसम्म गरिने सोह्र वटा संस्कारहरू र अनेकौँ पर्वहरू (जस्तै कजरी, नागपञ्चमी/गुडिया, रक्षाबन्धन, फागुवा, खिचडी आदि) धूमधामका साथ मनाइन्छ। अवधी लोकसाहित्य गद्य र पद्य दुवै विधामा समृद्ध छ; जसमा सोहर, कजरी, फागुवा जस्ता लोकगीत, अल्हा र सती जस्ता लोकगाथा, तथा रामलीला र स्वाङ जस्ता लोकनाटकहरू प्रचलित छन्। त्यसैगरी भित्तेचित्र, गोदना, मेहेन्दी र सिस्की/मूँज कला जस्ता लोकचित्रकला यस समाजका मौलिक पहिचान हुन्। निष्कर्षतः, अवधी लोकवार्ताका कतिपय सूचकहरू (जस्तै ढपला र हड्का बाजा, परम्परागत अस्त्रशस्त्र र लोकनाटक) लोप हुने अवस्थामा पुगेकाले यिनको डिजिटल अभिलेखीकरण, मातृभाषामा प्रारम्भिक शिक्षाको व्यवस्था, स्थानीय तहमा लोकसाहित्य महोत्सवको आयोजना तथा धार्मिक पर्यटनलाई सांस्कृतिक पर्यटनसँग जोडेर यसको मौलिकता र गरिमा बचाउनु अत्यावश्यक देखिन्छ।

सचिव

"व्यावसायिक र सिर्जनशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"

Email: madheshicommission@gmail.com

Website: www.madheshicommission.gov.np

मधेशी आयोग

जवागल, ललितपुर

पत्र संख्या: २०८३/८४

चलानी नं. :

फोन नं: ०१-५२६९१८५

टोल फ्री नं: १६६००११६१८५

उजुरीको सम्बन्धमा :

विभिन्न माध्यमबाट आयोगमा प्राप्त २२ वटा उजुरीहरू सम्बन्धमा सिफारिस गरी सम्बन्धित निकायमा पठाउने कार्य तथा केही विषयमा सरोकारवाला र उजुरीकर्ता समेत राखी आयोगमा छलफल गरिएको छ। जसबाट पीडितहरूलाई केही सहजता भएको छ।

आयोगको बैठक सम्बन्धमा:

आयोगको कार्य सम्पादनलाई पारदर्शी र प्रभावकारी बनाउनका लागि विभिन्न १७ वटा बैठकहरू नियमित रूपमा सम्पन्न भएका छन्। यी बैठकहरूमा मधेशी समुदायका सरोकारवालाहरू, विज्ञहरू र नागरिक समाजका प्रतिनिधिहरूसँग गहन छलफल गरी महत्वपूर्ण निर्णयहरू लिइएका छन्।

प्रेस विज्ञप्तीको सम्बन्धमा:

हामीले आयोगका गतिविधिहरू र मधेशी समुदायका सरोकारका विषयमा जनचेतना फैलाउन तथा सरकारको ध्यानाकर्षण गराउन विभिन्न १४ वटा प्रेस विज्ञप्तिहरू पनि जारी भएको छ। यसबाट जनमानसमा आयोगको भूमिका र मधेशी समुदायका मुद्दाहरूबारे जानकारी पुऱ्याउन मद्दत पुगेको छ।

अन्तमा, मधेशी आयोग मधेशी समुदायको अधिकारको रक्षा र सम्मानका लागि प्रतिबद्ध छ। यस कार्यमा सरकार, नागरिक समाज, संचार माध्यम र सम्पूर्ण सरोकारवाला निकायहरूको निरन्तर सहयोगको अपेक्षा गर्दछौं।

सचिव

"व्यावसायिक र सिर्जनशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"

Email: madheshicommission@gmail.com

Website: www.madheshicommission.gov.np

मधेशी आयोग

ज्वागल, ललितपुर

पत्र संख्या: २०८३/८४

चलानी नं. :

फोन नं: ०१-५२६९९८५

टोल फ्री नं: १६६००११६९८५

उपलब्धी, चुनौती, सुझाव र भावी कदमहरू

उपलब्धीहरू

मधेशी आयोग ऐन, २०७४ को दफा ८, ९, १०, र ११ माथि उल्लेखित कार्यहरूको आधारमा आयोगले आफ्नो कामकारवाहीको सम्बन्धमा विभिन्न सरोकारवाला र विज्ञहरूसँग सल्लाह सुझाव लिई कार्य गरेको छ। विभिन्न संबैधानिक आयोगहरूसँग बैठक बसी आगामी दिनमा कसरी जान सकिन्छ भन्ने बारेमा छलफल गरिएको छ। त्यसैगरी नागरिक समाजको अगुवासँग बैठक गरिएको छ।

१. नेपालमा मधेशी समुदायका भाषा, लिपि, धर्म र संस्कृतिको संरक्षण सम्बन्धी अध्ययन।
२. मधेशी समुदायमा रहेको अवधी लोकवार्ताको अध्ययन।
३. मधेशी समुदायको सशक्तीकरण सम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रम: मधेश प्रदेशको सिराहा जिल्लाको सिराहा, लुम्बिनी प्रदेशको बाँके जिल्लाको नेपालगंज, मधेश प्रदेशको सप्तरी जिल्लाको सप्तकोशी न.पा, कोशी प्रदेशको मोरङ जिल्लाको धनपालथान गाउँपालिकामा, सुदुरपश्चिम प्रदेशको कन्चनपुर जिल्लाको महेन्द्रनगरमा, कोशी प्रदेशको मोरङ जिल्लाको विराटनगरमा, मधेश प्रदेशको सप्तरी जिल्लाको राजगढ र सखडामा, वागमती प्रदेशको भक्तपुरको हेटौडामा, गण्डकी प्रदेशको तनहुँ जिल्लाको दमौलीमा सम्पन्न गरिएको छ।
४. मधेशी आयोगको ईच्छा: नैतिकवान मधेश र सशक्त नैतिक शिक्षा कार्यक्रम: मधेश प्रदेशको बारा जिल्लाको कलैयामा, कोशी प्रदेशको मोरङ जिल्लाको सुनवर्षी नगरपालिकामा, मधेश प्रदेशको धनुषा जिल्लाको जनकपुरधाममा संचालन गरिएको थियो। यसबाट लक्षित वर्गका लागि फलदायी परिणाम देखिएको छ।
५. विभिन्न माध्यमबाट आयोगमा प्राप्त उजुरीहरूको सम्बन्धमा सिफारिस गरी सम्बन्धित निकायमा पठाउने कार्य तथा केही विषयमा सरोकारवाला र उजुरीकर्ता समेत राखी आयोगमा छलफल गरिएको छ। जसबाट पीडितहरूलाई केही सहजता भएको छ।
६. विभिन्न प्रदेशका विभिन्न जिल्लाहरूमा समन्वय र सहकार्य गरी विषयगत कार्यक्रम तथा अनुगमन गरिएको छ। यसबाट अपेक्षित वर्गहरू लाभान्वित भएका छन्।

"व्यावसायिक र सिर्जनशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"

Email: madheshicommission@gmail.com

Website: www.madheshicommission.gov.np

सचिव

मधेशी आयोग

ज्वागल, ललितपुर

पत्र संख्या: २०८३/८४

चलानी नं. :

मधेशी आयोग
ज्वागल, ललितपुर

फोन नं: ०१-५२६९१८५

टोल फ्री नं: १६६००११६१८५

७. राजनीतिककर्मी र विज्ञहरूसँग विभिन्न सामाजिक र साँस्कृतिक विषयमा छलफल गरिएको छ। जसबाट उठाइएका समस्याहरु समाधान गर्न सहज भएको छ।
८. सामाजिक अभियन्ता तथा नागरिक संगठनहरूसँग छलफल अन्तरक्रिया गरिएको छ। यसमा छुट भएका जातजातिहरु समावेश गरिएका छन्।
९. मधेशका ऐतिहासिक, साँस्कृतिक, पुरातात्विक तथा धार्मिक स्थलहरुको अध्ययन गरी विश्वसम्पदा सूचीमा सूचीकृत गर्न पहल गरिएको छ।
१०. मधेशी समुदायको विविध पक्षहरुलाई सशक्तीकरण गर्नका लागि विज्ञहरूसँग सामुहिक परामर्श गरी प्राप्त समस्या समाधानार्थ सहज भएको छ।
११. महिला हिंसा, घरेलु हिंसा, धार्मिक द्वन्द्व, बालविवाह तथा जातिय विभेदका घटनाको स्थलगत अनुगमन गरिएको छ, जसबाट समस्याको समाधान गर्न सहज भएको छ।

समस्या तथा चुनौतीहरु

आयोगले मानव स्रोत र जनशक्तिमा पूर्णता नपाउनु, आयोगको दायित्व पूरा गर्नका लागि स्रोत साधन सीमित हुनु, संवैधानिक र कानुनी जिम्मेवारी पूरा गर्न वित्तीय साधन अभाव रहनु मुख्य चुनौतीको रुपमा रहेका छन्। आयोगका अन्य चुनौतीहरु यसप्रकार रहेका छन्।

१. बालविवाह, बहुविवाह तथा दाइजोप्रथा अन्त्यका लागि कानून भएतापनि सो सम्बन्धमा नागरिक सचेतनाको अभावमा तराई मधेशका जिल्लाहरुमा बालविवाह, बहुविवाह तथा दाइजोप्रथा उन्मुलन हुन नसकेको कारणले यसका लागि जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरु सरोकारवालाहरुले गर्नुपर्ने देखिन्छ। जसबाट बालविवाह, बहुविवाह तथा दाइजोप्रथा जस्ता कुरीति तथा अपराधहरुमा बन्देज लाग्नेछ।
२. मधेशी समुदायको शैक्षिक, आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक अवस्थामा गर्नुपर्ने सुधार सम्बन्धी अध्ययनको लागि प्रयास बजेटको अभाव रहनु।
३. आयोगको आफ्नो जग्गा र उपयुक्त भवन नहुँदा कार्यालय सहजतापूर्वक सञ्चालन गर्न कठिनाई हुनु।

"व्यावसायिक र सिर्जनशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"

Email: madheshicommission@gmail.com

Website: www.madheshicommission.gov.np

सचिव

मधेशी आयोग

जवागल, ललितपुर

पत्र संख्या: २०८३/८४

चलानी नं. :

मधेशी आयोग
जवागल, ललितपुर

फोन नं: ०१-५२६९९८५

टोल फ्री नं: १६६००९९६९८५

४. आयोगको काम बढी जसो अध्ययन, अनुसन्धान र विश्लेषणमूलक भएकोले कर्मचारी र विशेषज्ञको उपलब्धता कम हुनु तथा विज्ञ र विशेषज्ञको दरबन्दी नहुनु।
५. मधेशी समुदायसँग सम्बन्धित एकिकृत तथ्यांकको विश्लेषणका लागि पर्याप्त बजेट नहुनु।
६. मधेशी समुदायको अपेक्षित माग र आयोगबाट प्रवाहित सेवा बीच तालमेलको कमी हुनु।
७. सीमित जनशक्ति, अपर्याप्त बजेट र स्रोतसाधनका बावजुद मधेशी समुदायको हक हितको संरक्षण, सम्बर्द्धन र सशक्तीकरण गर्न सरकारलाई विश्लेषणात्मक र अनुसन्धानमूलक सुझाव दिन कठिनाई हुनु।
८. मधेशी समुदायमा रहेको कुरीति, अन्धविश्वास, कुप्रथा र दाईजोप्रथा उन्मूलन गर्न नेपाल सरकारले आयोगलाई प्रभावकारी समन्वय गर्न सक्ने गरी क्षमता विकास गर्ने कार्य चुनौतीको रुपमा रहनु।
९. मधेशी समुदायको हक, हित र अधिकारको संरक्षण, सम्बर्द्धन र सशक्तीकरण गरी त्यस्तो समुदायमाथि हुने सबै प्रकारका भेदभावको अन्त्य गरी समानुपातिक सहभागिता, पहुँच अभिवृद्धि र हिंसाको प्रभावकारी रुपमा निराकरण गरी मधेशी समुदायको उत्थान र विकास गर्नु।
१०. पिडितमैत्री, जनमैत्री, समाज र समुदायमैत्री वातावरणको आवश्यकता अनुसार व्यवस्थापन गर्न कठिनाई हुनु।
११. आयोगका कामलाई प्रभावकारी बनाउन प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयलाई सम्पर्क तथा समन्वयको कार्यालय बनाउनुपर्नेमा आयोगले सिफारिस गरेता पनि अझै सम्म सो व्यवस्था हुन नसक्नु।
१२. संविधानद्वारा प्रदत्त समानुपातिक-समावेशी आरक्षित पदसंख्याहरुमा विगत पाँच वर्षदेखि सुरक्षा निकायहरु लगायतका निकायहरुमा पदपूर्ति हुन नसक्नुले समुदायमा विश्वासको संकट उत्पन्न हुनु।
१३. मधेशी आयोग लाई "राष्ट्रिय" शब्द थपि राष्ट्रिय मधेशी आयोग अझैसम्म राज्यले नामांकरण गर्न नसक्नु।

सचिव

"व्यावसायिक र सिर्जनशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"

Email: madheshicommission@gmail.com

Website: www.madheshicommission.gov.np

मधेशी आयोग

ज्वागल, ललितपुर

पत्र संख्या: २०८३/८४

चलानी नं. :

आयोगको अपेक्षा तथा भावी कदमहरु:-

फोन नं: ०१-५२६९९८५

टोल फ्री नं: १६६००९९६९८५

मधेशी आयोग
ज्वागल, ललितपुर

१. मधेशी आयोग ऐन, २०७४ अनुसार "मधेशी समुदाय" भन्नाले मधेशी आयोगको सिफारिसमा नेपाल सरकारले परिभाषित गरेको समुदाय सम्झनु पर्छ भनी परिभाषित गरेकोले यस आयोगले मधेशी समुदायको सम्बन्धमा अध्ययन अनुसन्धान गरी नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्नुपर्ने हुन्छ। मधेशी आयोग ऐन, २०७४ को दफा ७ ले यस आयोगलाई विभिन्न काम, कर्तव्य र अधिकारहरु प्रदान गरेको छ। सो ऐनको दफा ७ (ड) मा उल्लेखित कार्य मधेशी समुदायको पहिचानका सम्बन्धमा विस्तृत अध्ययन र अनुसन्धान गरी थर सूचीकृत गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भन्ने व्यवस्था रहेको छ। मधेशी समुदायको स्पष्ट पहिचान र थर सूचीकरण हुन नसक्दा मधेशी समुदाय इतरका व्यक्तिहरुले, राज्यले मधेशी समुदायलाई भनि दिएको सुविधा उपभोग गरिरहेको अवस्था एकातिर छ भने अर्कोतिर वास्तविक मधेशी समुदायका व्यक्तिहरु उक्त सुविधाबाट वञ्चित हुनु परेको छ। तसर्थ मधेशी समुदायको स्पष्ट पहिचानका आधारहरु तोकिएका थर सूचीकरण गर्नु अति आवश्यक र कानूनी रुपमा बाध्यकारी समेत भएको कुरालाई आत्मसात गर्दै आयोगलाई बजेट विनियोजन भएमा प्रथम तथ्याङ्कको आधारमा थर सूचीकृत गर्ने कार्य सम्पन्न हुन सक्ने आयोगको अपेक्षा रहेको छ।
२. मधेशी आयोग ऐन, २०७४ को प्रस्तावनामै मधेशी समुदायको इतिहास र संस्कृतिको पहिचान, हक हितको संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा मधेशी समुदायको सशक्तीकरण गर्नको लागि मधेशी आयोगको आवश्यकता भएको विषयलाई जोड दिएको छ। मधेशी आयोग ऐन, २०७४ को दफा ७ ले यस आयोगलाई विभिन्न काम, कर्तव्य र अधिकारहरु प्रदान गरेको छ। सो ऐनको दफा ७ (क) मा मधेशी समुदायको समग्र स्थितिको अध्ययन गरी तत्सम्बन्धमा गर्नुपर्ने नीतिगत, कानूनी र संस्थागत सुधारका विषयमा नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्ने व्यवस्था रहेको छ। तदनुसार यस आयोगबाट अध्ययन, अनुसन्धान गर्न पञ्चवर्षीय रणनीतिक योजना अन्तर्गत विभिन्न २० वटा कार्यदल गठन गरी काम गर्ने लक्ष्य रहेको सन्दर्भमा प्रथम तथ्याङ्कको आधारमा मधेश पार्श्वचित्र (प्रोफाइल) निर्माण सम्बन्धी कार्यदल पनि एक रहेकोले सोही बमोजिम मधेश प्रोफाइल निर्माणको कार्यक्रम सम्पन्न गरिनेछ। आधाजसो जनसंख्या बसोवास गर्ने मधेशमा अझै पनि आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक रुपान्तरण अपेक्षित रुपमा हुन नसकेको सन्दर्भमा त्यहाँको भूगोल,

"व्यावसायिक र सिर्जनशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"

Email: madheshicommission@gmail.com

Website: www.madheshicommission.gov.np

सचिव

मधेशी आयोग

ज्वागल, ललितपुर

पत्र संख्या: २०८३/८४

चलानी नं. :

फोन नं: ०१-५२६९९८५

टोल फ्री नं: १६६००११६९८५

जनसंख्या, भू-उपयोग, प्रमुख पेशा, ~~सम्पादन~~, ~~ललितपुर~~ श्रोत साधन, शिक्षा, स्वास्थ्य र खानेपानी तथा सरसफाईको अवस्था, धार्मिक सम्पदा, सडक संजाल, उद्योगधन्दा, कलकारखाना, सञ्चारमा पहुँच लगायतका विषयहरूमा केन्द्रित भई वास्तविक चित्र समेटेर अर्थविद, योजनाविद, भूगोलविद, जनसंख्याविद लगायत क्षेत्रगत विषयविज्ञहरू, बुद्धिजीवी, नागरिक समाजका अगुवाहरू, राजनीतिक दल, लक्षित क्षेत्रका प्रतिनिधि तथा राष्ट्रिय सभाका सदस्य, प्रदेश सभाका सदस्य र स्थानीय तहहरूसँग अन्तरक्रिया तथा छलफल गरी विज्ञको सहायतामा सबै स्थानीय तहको लागि प्रोफाइलमा समेटिने विषयवस्तुको आधारमा नमूना प्रोफाइलको विकास गरिनेछ। आयोगलाई बजेट विनियोजन भएमा नमूना प्रोफाइल तयार गर्ने कार्य सम्पन्न हुन सक्ने आयोगको अपेक्षा रहेको छ।

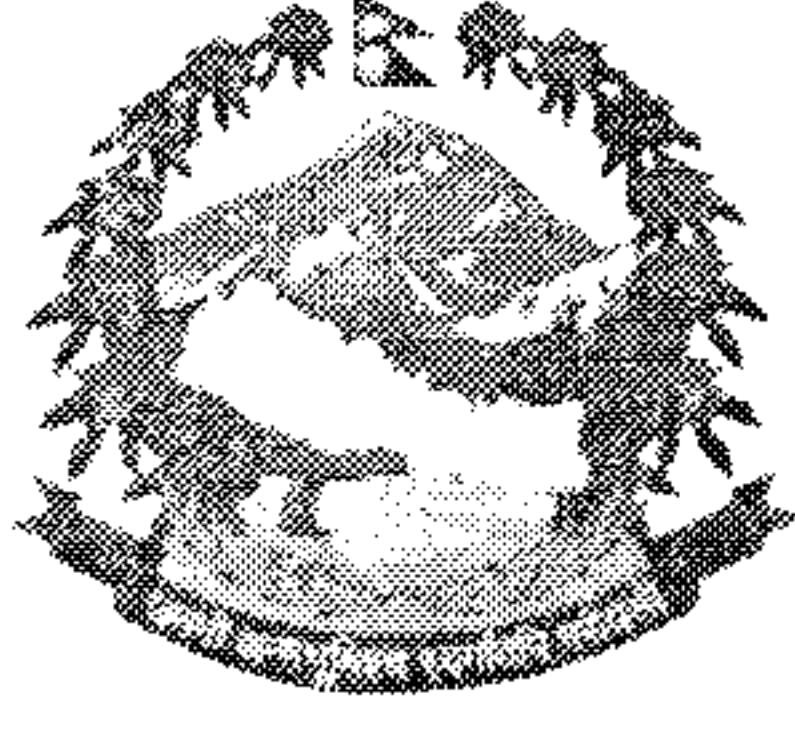
- मधेशी आयोग ऐन, २०७४ को दफा ९ मा आयोगले यो ऐन र प्रचलित कानून बमोजिम सम्पादन गर्नुपर्ने कुनै काम आयोगमा कार्यरत जनशक्तिबाट सम्पादन हुन नसक्ने भएमा त्यसको कारण खुलाई प्रचलित संघीय कानून बमोजिम विशेषज्ञको सेवा लिन सक्नेछ भन्ने व्यवस्था रहेको छ। मधेशी समुदायको समग्र स्थितिको अध्ययन गरी नीतिगत कानुनी र संस्थागत सुधारको विषयमा, मधेशी समुदायको हक हितको संरक्षण र सम्बर्द्धन तथा त्यस्तो समुदायको सशक्तीकरणको सम्बन्धमा भइरहेको कानुनी, नीतिगत तथा संस्थागत व्यवस्थामा गर्नुपर्ने सुधारको सम्बन्धमा र मधेशी समुदायको अधिकार उलंघन गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको विरुद्ध उजुरी संकलन गरी सो उपर छानविन तथा तहकिकात गर्न सम्बन्धित निकायमा सिफारिस गर्ने कार्यको लागि यस आयोगमा कार्यरत जनशक्तिबाट मात्र सम्पादन हुन नसक्ने भएकोले कानुनी विशेषज्ञको आवश्यकता भएकोले राजपत्राङ्कित द्वितीय श्रेणीको शुरु तलब पाउने गरी एक जना कानून विज्ञ व्यवस्था गर्न साथै सोही ऐनको दफा ७ मा व्यवस्था भए बमोजिम मधेशी समुदाय भित्र आर्थिक वा सामाजिक रूपमा पछाडी परेका व्यक्तिको विकास र सशक्तीकरणको लागि विशेष कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न, मधेशी समुदाय भित्रका विभिन्न भाषा लिपी, संस्कृति, इतिहास, परम्परा, साहित्य, कलाको अध्ययन अनुसन्धान गरी त्यस्तो भाषा, लिपी, संस्कृति, इतिहास, परम्परा, साहित्य, कलाको संरक्षण र विकासको लागि कार्यक्रम तर्जुमा गर्न, मधेशी समुदायको विद्यमान कुरीति, अन्धविश्वास तथा सबै प्रकारको शोषणको अन्त्य गर्न वा मधेशी समुदायको सशक्तीकरणको लागि यस आयोगमा

"व्यावसायिक र सिर्जनशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"

Email: madheshicommission@gmail.com

Website: www.madheshicommission.gov.np

सचिव

मधेशी आयोग

जवागल, ललितपुर

पत्र संख्या: २०८३/८४

चलानी नं. :

फोन नं: ०१-५२६९९८५

टोल फ्री नं: १६६००९९६९८५

- कार्यरत जनशक्तिबाट मात्र सम्पादन हुन नसक्ने, भएकोले सामाजिक तथा संस्कृति विज्ञ आवश्यकता भएकोले राजपत्राङ्कित द्वितीय श्रेणीको शुरु तलब पाउने गरी एक जना सामाजिक तथा सांस्कृतिक विज्ञ व्यवस्था गर्न र उल्लेखित कार्यहरूका लागि आयोगमा बजेट विनियोजन भएमा कार्य सम्पन्न हुन सक्ने आयोगको अपेक्षा रहेको छ।
४. मधेशी समुदायको गौरवपूर्ण भाषा संस्कृति परम्पराको संरक्षण र प्रवर्द्धनका रचनात्मक कार्यक्रमहरू तर्जुमा गरी नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्न आवश्यक मानवीय वित्तीय र भौतिक स्रोत साधन नेपाल सरकारबाट प्राप्त गर्ने र कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने।
 ५. मधेशी आयोग ऐन, २०७४ ले निर्दिष्ट गरेका कार्यहरू सम्पन्न गर्नका लागि निर्माण गरिएको पञ्चवर्षिय रणनीतिक योजना-अनुसार विविध क्षेत्रका विज्ञहरूको राय सुझाव अनुसार क्रमशः कार्यान्वयन गर्दै जाने।
 ६. आयोगलाई सूचना प्रविधिमैत्री गराउँदै काम कारवाहीमा सूचना प्रविधिको प्रयोग बढाउँदै लैजाने।
 ७. मधेशी समुदाय भित्रका लक्षित वर्गको उत्थान तथा सशक्तीकरणको लागि प्रभावकारी रूपमा विविध कार्यक्रम संचालन गरिने।
 ८. मधेशी समुदायको हक हित संरक्षण गर्दै अधिकार उल्लङ्घन गर्ने व्यक्ति वा संस्था विरुद्धको उजुरी संकलन, सिफारिस तथा अनुगमनलाई स्वस्फूर्तरूपमा सञ्चालन गर्दै लगिनेछ। कानुनी सल्लाहका लागि एकजना कानून विशेषज्ञको सेवा आयोगले नेपाल सरकारबाट अपेक्षा गरेको छ। यसका साथै, मधेशी आयोग ऐन २०७४ को दफा ७ को (ठ) मा संशोधन गरी "उजुरी माथी छानविन गर्ने" अधिकारको प्रत्याभूति गर्नुपर्ने।
 ९. मधेशी समुदाय सम्बन्धमा नेपाल पक्ष भएका अन्तराष्ट्रिय सन्धी सम्झौता कार्यान्वयन भए नभएको अनुगमन गरी नेपाल सरकारलाई कार्यान्वयनको लागि सिफारिस गरिनेछ वा सुझाव दिईनेछ।
 १०. आयोगको संस्थागत विकास अन्तर्गत पर्ने भवन तथा भौतिक संरचना निर्माण वा प्राप्तिको लागि आवश्यक पहल गरिने छ।

"व्यावसायिक र सिर्जनशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"

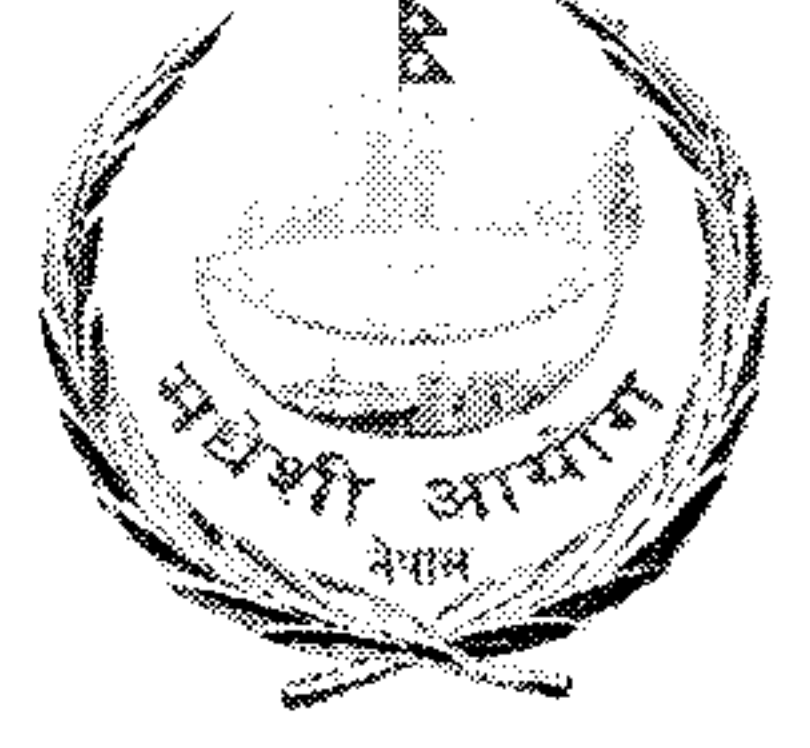
Email: madheshicommission@gmail.com

Website: www.madheshicommission.gov.np

सचिव

मधेशी आयोग

जवागल, ललितपुर

मधेशी आयोग
जवागल, ललितपुर

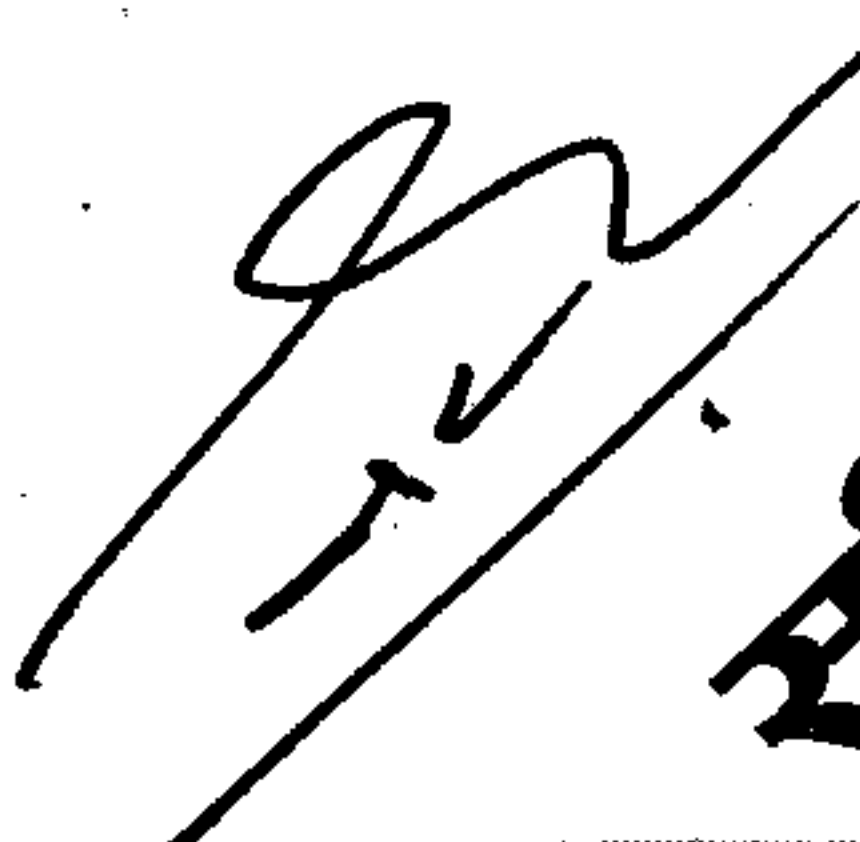
पत्र संख्या: २०८३/८४

चलानी नं. :

फोन नं: ०१-५२६९९८५

टोल फ्रि नं: १६६००११६९८५

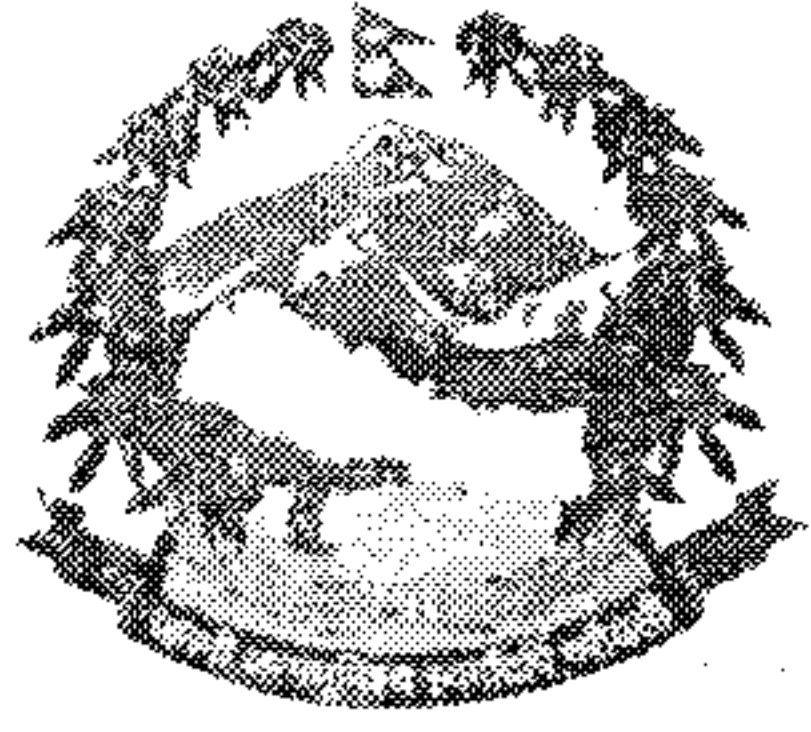
११. सरोकारवाला सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरूसँग समन्वय, सहकार्य गरी आयोगका क्रियाकलापहरूमा गुणात्मक सहभागिता वृद्धि गर्ने।
१२. संवैधानिक मर्म अनुसार आयोगको कार्यक्षेत्र भित्रका विषयहरूमा निरन्तर रूपमा अनुगमन, मूल्याङ्कन र समीक्षा गर्दै लैजाने।
१३. सम्बन्धित क्षेत्रका ख्यातिप्राप्त विज्ञहरूको राय सुझावको आधारमा संविधानले तोकेका आयोगको काम, कर्तव्य साथै अधिकारका विषयहरूमा आयोगको कार्य सम्पादनलाई थप प्रभावकारी पार्दै लैजाने।
१४. मधेशी समुदायसँग सम्बन्धित एकीकृत तथ्याङ्कलाई सरल, एकिकृत र व्यवस्थित रूपमा राखी बहुउपयोगी बनाउदै लैजाने र मधेश प्रोफाइललाई २०७८ को जनगणनाको प्राथमिक तथ्याङ्क अनुसार अद्यावधिक गर्ने।
१५. प्राप्त थर सूचीकरणको प्रतिवेदनलाई प्राथमिक तथ्याङ्कको आधारमा स्वरूप प्रदान गर्न कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि नेपाल सरकारमा सिफारिस गर्ने।
१६. मधेशी समुदायको राज्यमा पहुँचको अवस्था सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान कार्य द्वितीय तथ्याङ्कको आधारमा भएतापनि प्राथमिक तथ्याङ्कको आधारमा तयार गर्न थप बजेटको अपेक्षा गरेको छ।
१७. आयोगले निरन्तर समस्याहरूका समाधानका लागि सिफारिस गरेतापनि अझैसम्म राज्य संवेदनशिल हुन नसकेको अवस्था रहेको छ।
१८. संघीय संसदका प्रतिनिधसभा र राष्ट्रियसभाका समितिहरूले संसदमा नीति निर्माण भन्दा पहिले आयोगसँग मधेशी समुदायको चुनौती र अवसरहरू के के रहेका छन् भन्ने कुराको आयोगको स्थापना भएको आठौं वर्षसम्म गहन छलफल हुन नसकेकोले आगामी आर्थिक वर्षमा संसदमा प्रस्तुत हुने नीति तथा कार्यक्रम भन्दा पूर्व अनिवार्य रूपमा आयोगको सल्लाहकारी भूमिकालाई स्वीकार र अंगिकार गर्नुपर्ने देखिन्छ।

सचिव

"व्यावसायिक र सिर्जनशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"

Email: madheshicommission@gmail.com

Website: www.madheshicommission.gov.np

मधेशी आयोग

ज्वागल, खलितपुर

पत्र संख्या: २०८३/८४

चलानी नं. :

मधेशी आयोग
ज्वागल, खलितपुर

फोन नं: ०१-५२६९१८५

टोल फ्री नं: १६६००११६९८५

१९. पर्यावरण संरक्षणका लागि नेपाल सरकारले पर्यावरणमन्त्री अवस्थाको सृजना गर्नुपर्ने जसबाट वन तथा वातावरण, नदीजन्य व्यवस्थापन तथा जलचरको यथोचित व्यवस्थापन हुनेछ। यसका साथै आपत, विपदलाई अवसरमा रुपान्तरण हुनेछ।
२०. शिक्षाको आधारभुत तहसम्म अनिवार्य रुपमै मातृभाषामा पठनपाठनको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने।
२१. शिक्षा ऐनलाई समाज उपयोगी बनाई शिक्षामा गुणस्तरीय परिवर्तन गरी यूवाशक्ति आय आर्जन तथा समाजमा जिम्मेवारीपूर्ण वातावरण बनोस् जसबाट मुलुक विकासको अग्रगतिर लम्किनमा सहजता प्रदान हुनेछ। यसका लागि विद्यालयमा मानविय जनशक्ति, भौतिक पूर्वाधार, शैक्षिक सामग्री विद्यार्थी अनुसारका दरबन्दी र दरबन्दी अनुसारका शिक्षक अविलम्ब व्यवस्था हुनुपर्नेछ।
२२. लक्षित कक्षासम्मका विद्यार्थीहरूलाई दिवाखाजाको कार्यक्रम रहेता पनि सो अनुसारका सम्भव भएसम्म रैथाने/स्थानीय रुपमा उत्पादित वस्तुहरूको प्रयोग गरी गुणस्तरीय तथा स्वास्थ्यवर्द्धक खाजाको व्यवस्थापन अनिवार्य गर्नुपर्दछ।
२३. विद्यालयमा सबै बालबालिकाहरूको पहुँच हुनुपर्ने, नामांकित गरिएका विद्यार्थीहरूको उपस्थिति सकेसम्म सत प्रतिशत हुनुपर्ने, विद्यार्थीको अध्ययनलाई अविरल रुपमा संचालनका लागि व्यवस्था गरिएका छात्रवृत्तिलाई प्रभावकारी रुपमा वितरण गर्नुपर्ने। एउटै विद्यालयमा विद्यार्थीहरूलाई उपस्थितिको लागि अनिवार्यता गर्ने,
२४. प्रभावकारी सुशासनको माध्यमले शिक्षा, यातायातका संसाधन, स्वास्थ्य, खानेपानी सहितका सामाजिक सूचकहरूमा सकारात्मकता ल्याई मुलुकलाई समृद्धितिर डोर्याउनुपर्ने। यसका साथै समाजका अति महत्वपूर्ण वर्ग ज्येष्ठ नागरिकका ज्ञान, सिप र क्षमतालाई सदुपयोग गरी मुलुकको विकासलाई द्रुतगतिमा अगाडि बढाउनुपर्ने तथा ज्येष्ठ नागरिक र सामाजिक सुरक्षा प्राप्त गर्ने वर्गहरूले प्राप्त गर्दै गरेका सामाजिक सुविधाहरूलाई तीनै तहका सरकारले समयमै नियमित रुपमा उपलब्ध गराउदा ती व्यक्तित्वहरूलाई सम्मानको भावनामा वृद्धि हुनेछ तथा जीवनयापनमा सहजता प्राप्त हुनेछ।

सचिव

"व्यावसायिक र सिर्जनशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"

Email: madheshicommission@gmail.com

Website: www.madheshicommission.gov.np

मधेशी आयोग

जवागल, ललितपुर

मधेशी आयोग
जवागल, ललितपुर

पत्र संख्या: २०८३/८४

चलानी नं. :

फोन नं: ०१-५२६९९८५

टोल फ्री नं: १६६००९९६९८५

२४. तराई मधेशमा विकराल रहेका विवाहदरता, जन्मदरता र मृत्युदरताको समयावधि ३५ दिन रहेता पनि व्यवहारतः सो समयावधि भित्र घटना दर्ता गरेको देखिदैन। यो अवस्थाको निर्मुलीकरण गर्न स्थानीय सरकारका वडा कार्यालयले स्थलगत वा परिवारगत रूपमा दर्ता हुने गरी व्यवस्था गरेमा घटना दर्ता सम्बन्धी समस्या न्यून हुने देखिन्छ। घटना दर्तालाई प्रभावकारी बनाउनका लागि सरोकारवाला सबैले आवश्यक व्यवस्थापनमा ध्यान दिन आयोगको ठम्याई रहेको छ। साथै, प्रविधिको माध्यमबाट तोकिएका म्यादभित्र निशुल्क पञ्जिकरण हुने कानुनी व्यवस्था रहेकोले सो कानुनी व्यवस्थालाई अक्षरसः अंगिकार गर्न तीनै तहका सरकार तथा सरोकारवालाहरुले सामाजिक तथा कानुनी सचेतनाका लागि प्रभावकारी प्रयास गर्नुपर्ने देखिन्छ।

(नरेश राज खरेल)
सचिव

"व्यावसायिक र सिर्जनशील प्रशासन : विकास, समृद्धि र सुशासन"

Email: madheshicommission@gmail.com

Website: www.madheshicommission.gov.np